

I kvällslampans sken

Del 4

Mina arbetsplatser

Carl-Otto Beckvid

Av Carl-Otto Beckvid tidigare utgivet:

Ögonblink, 2014

Återblink, 2015

Utblink, 2016

Tänkstänk, 2017

Tänkstreck, 2018

Nottankar, 2020

I kvällslampans sken (1), 2022

I kvällslampans sken (2-3), 2022

ISBN: 978-91-986912-1-4

© Carl-Otto Beckvid

Stockholm 2022

carl.otto.beckvid@telia.com

Omslagsbild: Signing av internationellt syndikerat kreditavtal för The Kingdom of Sweden. Leon Odnevall och Carl-Otto Beckvid signerar för Handelsbanken.

Tryckt hos Exakta, Malmö

Utgiven av Ultima Esperanza Books, Stockholm 2022

www.ultimaesperanzabooks.se

Del 4

Mina arbetsplatser

INNEHÅLL

Mina arbetsplatser

Förord	9
Där det började	11
Jörjes foto – ett mörkt minne, 12. 1950-talet – blandad kompott, 13.	
Kockums Mekaniska Verkstad, 14. Kunglig Majestäts befallningshavande, 18.	
Framtidsfunderingar	21
Platssökande, 23.	
Rättsavdelningen på Svenska Handelsbanken	35
Erik Burling, 35. P.G. Persson, 40. Introduktion i banken, 41. Vid läromästarnas fötter, 45. Handelsbankens hyres- och fastighetsexpert, 46.	
Korta semestervikariat vid direktionsprotokollet, 50.	
Columbia-Amsterdam-Leiden universities summer program in American Law	53
Stockholmsrörelsen	55
Kreditcentralen	60
Västra distriktet i Stockholm	65
Kontorschefserfarenheter, 70.	
Höglund går – Wallander kommer	78
”Handelsbanksaffärer” 1970, 78. Omorganisation, 80. Rörelsechef i Stor-Stockholmsbanken – RB, 84. Tid att göra någonting drastiskt? 89.	
Tillbaka igen	95
Nya möjligheter, 97.	
Utlandsavdelningen	102
CUFL – en tämligen ny avdelning, 102. Den nye chefen, vad är han för en? 103.	
Gnisslande maskineri, 107. Rensning av rabatten och ledningsfilosofi, 108.	
Titulatur och organisation, 110. Etableringsfas, 113. Exportfinansiering, 115.	
Första förhandlingen på utländsk mark	118
Språkföranledd förbistring, 120. Gränspasseringar i Berlin, 122.	
Nordic American Banking Corporation (NABC)	125

Tillbaka till den svenska verkligheten	136
En ansats till imperiebyggande, 140. Intern konkurrens i banken, 142. Handelsdelegationsresor, 144.	
Stora finansieringsprojekt	148
Höghöjdsförhandlingar, 151. Devalvering och motköp, 154.	
Finansdepartement i sydost och sydväst	159
I gerillans skugga, 162. Bagdad, 166. Peruanska amiraler och en framgångsrik Malmöbo, 170. Till Brown 's Hotel, 173.	
Äventyrliga dagar och en hisnande flygtur	176
Tröga förhandlingar, 178.	
Montevideo – Sydamerikas Oslo	190
Betydelsefulla personalfrågor	197
Spåren vid Bosporen, 198. Bosporensåren tre år senare, 200.	
Omorganisation	203
Algerisk brådska, 203.	
CUH	208
Högt spel i styrelsesal, 208.	
1980-talets sista år	217
Singapore	219
Förberedelser, 219.	
Kontorschef i Singapore	223
Startproblem, 223. Personalrelationer, 226. Kundrelationer, 227. Thailand, 229. Vind i seglen, 231. Tid att flytta, 232.	
Fem fantastiska år	233
Sjömanskyrkan, 233. SWA och SBAS, 234. Gabriella, Jarl och Johannes, 235. Tillfälliga besökare, 235. M/V China Girl, 236. Tanglin Club, 239. Farväl Singapore, 241.	
Svenska Australia Limited, Sydney	244
Kundkontaktetablering, 245. Ansträngningar för att etablera en filial, 248, Kursomläggning 180 grader and full steam ahead, 249.	
Professionellt frustrerande men privat ganska angenämt.	253
En yrkeskarriärsepilog	259

Förord

min okronologiska krönika har jag nu i Del 1 hunnit teckna den lyckliga bakgrund och omgivning som jag förunnades och som gav mig en god start på livets bana och som hjälpte mig att hålla kursen när kompassutslagen blev litet för stora. Jag har vidare i Del 2 och Del 3 av Krönikan givit en bild av hur jag förberedde mig för att bli vad jag blev. Hur jag genom utbildning och erfarenhetsinsamling – såväl professionellt som socialt – sökte bereda mig för rollen som... Ja, som vad då? Ja inte barnaårens dröm på Ambjörnarps järnvägsstation som ånglokomotivförare, ej heller tidiga tonårens drömda roller som präst eller läkare.

Vad jag blev, vilken roll jag fick i livet, – till min mors glädje, min gamle matematiklärares oförstådda förvåning och min egen stora tillfredsställelse – och glimtar av vad det innebar för mig, det är vad den här fjärde och avslutande delen av min okronologiska krönika – I kvällslampans sken – handlar om.

Hänsynstagande till sekretessbestämmelser har haft betydelse för berättelsen i denna krönikedel, vilket kan vara till såväl fördel som nackdel. Det antydda men ej idagenlagda har ibland sin tjusning, och jag tycker nog att min berättelse, trots de avsiktliga, nödvändiga begränsningarna, har sina poänger. Precis som mitt liv verkligen har haft.

Äppelviken i oktober 2022

Carl-Otto Beckvid

P.S. Även för denna krönikedel har mina minnesbilder haft en avgörande betydelse och i all ödmjukhet måste jag notera att eventuella faktafel, som hänför sig till minnesfel, är helt oavsiktliga och för vilka jag ber om ursäkt och överseende här och nu. D.S

Där det började

Den gamla staden i Malmö omges sedan århundraden av Kanalen, en grävd, tämligen bred fortifikationsanläggning, som har anknytning till Malmö hamn vid nuvarande Centralstationen. I dag utgör Kanalen dels ett vackert vatteninslag i Malmös stadsbild – och utnyttjas i viss utsträckning som motionsplats för kanotister och roddare – dels en vattenväg för sightseeingbåtarna ”Rundan”. Den av Kanalen omflutna delen av Malmö utgjorde fortfarande i min barndom Malmö centrum. Betecknande nog heter gatorna, som strålar ut mot senare byggda delar av Malmö, till exempel Södra Förstadsgatan och Östra Förstadsgatan. Väster om centrum låg, fram till den stora regementsnedläggningen 1927, Kronprinsens Husarregemente förlagt och vägen västerut hade därför logiskt nog fått namnet Regementsgatan.

Innanför Kanalen rymdes fyra torg, Stortorget med Rådhuset och Residenset – landshövdingens bostad, det angränsande Lilla Torg, i det närmaste helt fyllt av en saluhall, Gustav Adolfs Torg – uppkallat efter den sedermera abdikerade kungen Gustav IV Adolf, som residerade i Malmö under tiden 11 november 1806 till 11 maj 1807, då Malmö sålunda var Sveriges huvudstad – samt Drottningtorget med omfattande torghandel och angränsande saluhall.

Stortorget och Gustav Adolfs Torg förbands av Södergatan, stadens stora affärsstråk, som kompletterades av ett utbud av fina butiker på Gustav Adolf Torgs norra, östra och södra sidor. Gustav Adolfs Torgs norra sida, som ju hade södersol, gick

i folkmun under namnet "Rivieran". Här flanerade i vårsolen det Malmö, som ville synas, och efter skoldagens slut möttes gymnasister från Malmö Högre Allmänna Läroverk för Gossar i sina gröna gymnasistmössor och flickorna från Bunths flickskola, Åbergs flickskola och "Statens" flickskola här. Affärsläget för det populära Brauns konditori, ägt av konditorn Billquist – broder till skådespelaren Frithiof Billquist – var utsökt.

På "Rivieran" låg också Malmös två främsta fotobutiker, Stölten och Jörjes. Två arga konkurrenter. De kunde sägas dominera filmframkallningsbranschen i Malmö och hade sålunda kunder, inte bara i centrala Malmö, utan också "på andra sidan Kanalen". Av detta skäl var det ett konkurrensmedel, att kunna leverera de framkallade fotografierna hem till kunderna.

Jörjes foto – ett mörkt minne

Sommaren stod för dörren. Jag var femton år gammal. Vad skulle jag göra hela sommaren? Jag kunde inte "ligga i blöt" på "Ribban" (Ribersborgs kallbadhus) i nästan tre månader. Särskilt inte som min bästa vän Bengt Linander skulle bo i Torekov med sin mamma, som nyligen blivit änka. Jag hade blivit bjuden att komma och bo med Bengt och hans mamma en vecka, men halva sommaren skulle jag kunna jobba, tyckte jag. Så jag kunde tjäna litet pengar. Det skulle också vara lärorikt. Jag fick då veta, att Jörjes skulle anställa en springpojke under sommaren.

Min mor, som alltid månade om mig, tyckte att jag skulle använda sommaren till att vila upp mig. Men hon motsatte sig inte att jag for in till Jörjes för att tala med chefen. Jag kom hem igen och meddelade, att jag fått anställning och skulle börja påföljande dag.

Anmälde mig till tjänstgöring med nypumpad cykel och stora förväntningar. Fick hälsa på personalen och ombads att hålla mig i närheten för att få uppdrag, så snart sådant dök upp. Men det

dröjde. Under första dagen fick jag trampa i väg till en grossist och hämta ett paket med fotopapper och vid dagens slut gå till brevlådan med brev som skulle postas.

Andra dagen präglades ej av mer aktivitet än första dagen, men jag fick chansen att prata en del med personalen och kände mig mera hemmastadd.

När sysslolöshetens oro satte in tredje dagen tog nyfikenheten över. Jag hade inte blivit särskilt noggrant informerad när jag kom. Så då får jag väl se mig om själv.

Det fanns en dörr, som jag ej sett någon öppna eller stänga. ”Mörkrum” sade skylten på dörren. Det vore kul att se hur det ser ut i ett mörkrum. Så jag öppnade dörren. Ett fasansfullt ljud. ”Va’ fan gör du? stäng dörren!” skrek en röst i det rödaktiga skymningsljuset i rummet och jag stängde med förfäran dörren. Då såg jag den röda lampan, som lyste ovanför dörren, vilken betydde att framkallning pågick och att dörren ej fick öppnas.

En av de anställda kom utfarande och gick in till chefen. Återvände efter en liten stund till mörkrummet.

Jag blev inkallad till chefen, som på ett vänligt sätt meddelade mig att han kommit fram till att Jörjes foto ej var i behov av någon springpojke, varför han bad mig att sluta och åka hem.

Min första anställning i livet. Min kortaste anställning i livet. Och den slutade med att jag blev uppsagd. Jag hade ingen jublande känsla när jag med tunga steg steg in på Villa Svea och meddelade min mor, att jag blivit uppsagd. Men hon tröstade mig och var nog ganska nöjd med att mitt springpojksjobb blivit så tidsbegränsat. Det glädjande i denna historia är att det blev min enda uppsägning i livet.

1950-talet – blandad kompott

Maj 1950 innebar att jag lämnade skollivet bakom mig. Som jag redogjort för på annat håll i denna krönika – Min skolgång och ut-

bildning – belönade mina föräldrar mig för min studieflit med en månadslång vistelse i Frankrike, på Chateau de Messilhac. Hemkommen därifrån väntade mig flera års universitetsstudier i Lund.

Kockums Mekaniska Verkstad

Hur idén uppstod kommer jag inte ihåg. Men efter en och en halv termins juridikstudier i Lund fattade jag 1951 beslutet att söka få ett sommarjobb på Kockums Mekaniska Verkstad – det stora skeppsvarvet i Malmö – som varvsjobbare. Det skulle vara ett sätt att bryta mot stillasittandet vid skrivbordet samt ge mig möjlighet att skaffa mig en uppfattning om hur det var i andra delar av och på andra nivåer i samhället. Möjligheten till att tjäna pengar var emellertid ej någon speciellt avgörande faktor. Lönen var 1.01 kr/tim. En krona och ett öre i timman.

Mina goda vänners Pehr och Gustaf von Seth far, Carl Eduard von Seth, var överingenjör på Kockums och han ordnade så – som nämnts tidigare i Min skolgång och utbildning – att Pehr, vanligen kallad Paj, och jag fick sommarjobb som ”hjälpare” på bygget av en svenska marinens motortorpedbåt – T38.

Den mest spektakulära händelsen under denna jobbperiod var naturligtvis det fullfartsprov som vi lyckades komma med på och som jag också beskrivit tidigare i avsnittet rörande min skolgång och utbildning. Men jag fick en hel mängd andra lärdomar med mig också från dessa sex veckor vi jobbade.

Vi inställde oss kl. 07.00 första arbetsdagen och blev i varvs-vakten mötta av basen för det arbetslag som vi skulle tillhöra. Han försåg oss med tidkort, visade oss hur det skulle användas, visade oss upp till omklädnadsrummet på vinden av en av de stora verkstadshallarna och tog oss sedan med till torpedbåtsbygget och överlämnade oss till de varvsarbetare som vi skulle vara hantlangare till och som skulle introducera oss i arbetet och vilka jag i fortsättningen kallar ”min jobbare” respektive ”Pajs jobbare”.

Av dem fick vi lära oss en del väsentligheter.

Tiduret fanns, som vi redan sett, vid den långa trappan som ledde upp till omklädnadsrummet. Det gällde att stämpla in senast kl. 06.59 och stämpla ut tidigast kl. 16.01. Man bytte om efter att ha stämplat in och gick sedan lugnt ner till sin arbetsplats. Detta betydde att jobbarna kom ner till torpedbåten mellan kl. 07.15 och 07.30.

Vid dagens slut gick man från arbetsplatsen vid 15.40-15.45-tiden för att stå och hänga vid stämpeluret och prata cirka fem, tio minuter. Kl. 16.01 uppstod tumult vid stämpeluret när alla skulle stämpla ut och varvsjobbarna sprang uppför trappan till omklädnadsrummet som stengetter. De kom några minuter senare omklädda nerför trappan, sprang till sina cyklar och försvann hem. Arbetstiden, som skulle vara mellan 07.00 och 16.00 med en timmas "middag" mellan 11.30-12.30, kapades sålunda med 15-30 minuter på morgonen och med 15-20 minuter på eftermiddagen.

Och så hade man alltså en timmas "middag" mellan 11.30 och 12.30. När man hade "middag" sov man. Det heter ju "att sova middag", sade jobbarna. Därför åt man först på femton till tjugo minuter och sedan lade man sig undangömt någonstans och sov ungefär en timma, det vill säga ibland kanske till kl. 12.45 eller 12.50. Man hade ju en timmas "middag". I närheten av torpedbåtsbygget användes en stor öppen plan som lager av färdigställda livbåtar, som successivt skulle levereras till Kockums nybyggen. Varje livbåt var täckt av en presenning under vilken man kunde krypa ner och vila ostört utan insyn och oavsett väderleksförhållanden.

Det gällde ju att vara lojal och solidarisk, så Paj och jag fick anpassa oss till det beteende som de vi skulle vara hantlangare till hade.

Basen och kvartsbasen, hans assistent, Råven och Rompan i dagligt tal jobbarna emellan, var avskydda, och var, sanningen

att säga, inte så särskilt trevliga att ha att göra med. Men de hade en mycket svår ställning. De skulle ju representera arbetslaget gentemot verkstadsledningen och tvärtom, men betraktades av arbetslaget som någon sorts överlöpare eller som agenter, spioner för verkstadsledningen. Därför var det i arbetslaget en regel att alltid göra omgivningen uppmärksam på om Råven eller Rompan syntes eller var i närheten.

Inom arbetslaget rådde en rå, men hjärtlig – och röd – stämning. Jag, som drack mycket mjölk till min medhavda matlåda, anklagades för att gynna ”bonnadjävlarna”, som ansågs få orimligt mycket betalt för mjölken.

En ung jobbare, vars svärföräldrar var bönder och drev jordbruk, pikades ständigt för detta. Han hade oftast mycket god matlåda, vilket naturligtvis inte gjorde saken bättre. Men han hämnades genom att inte låta sig bekomma och hans stora nummer var, när han i matlådan hade fått grisknorr, det vill säga grissvans, från svärföräldrarnas gård. Den åt han genom att hålla svansen mellan läpparna så att det såg ut som om han hade en mus i munnen med bara svansen stickande ut. Succesivt knaprade han i sig svansen och spottade ut de små svanskotorna. En varje gång lika bejublad föreställning. ”Se nu sitter den djäveln och äter ornaröv igen”, sade då den till bönder mest hatiske jobbaren.

Vid utdelandet av arbetsuppgifter var det så, att när jobbarna fick uppdrag att utföra ett arbete, så var jobbet prissatt. Man jobbade på ackord.

Paj och jag fick veta att vi skulle följa med våra jobbare till Råvens kontor. Väl där fick vi veta, att våra jobbare blivit tilldelade jobbet att montera propelleraxlarna till torpedbåtens tre stora Isotta Fraschini-motorer. När jobbarna fått veta vad jobbet skulle inbringa – vad jobbet var värt – gick vi ut från kontoret.

Jobbarna tågade i väg till en barack som arbetsstyrkan på tor-

pedbåtsbygget disponerade bland annat som matplats vid otjänligt väder. Vi slog oss ner på några stolar runt ett bord.

”Jaha”, sade min jobbare. ”Då får vi se när vi ska bli klara med det här jobbet.”

Det gällde att inte klara av jobbet snabbare än att ackordsbeloppet delat med antalet arbetade timmar blev exakt den timersättning som vi tillsammans skulle ha enligt jobbnas önskemål. Anmälde vi jobbet som klart tidigare, skulle arbetsledningen dra slutsatsen att ackordet var för generöst satt. Vi skulle då förstöra ackordet och det skulle kunna innebära, att man reviderade ner de framtida beräknade ackordsbeloppen på andra liknande jobb.

Efter att ha genomfört tidsberäkningen grundat på ackordsbeloppet och våra timlöner angav min jobbare exakt när vi skulle anmäla jobbet klart. Om så och så många arbetstimmar, det vill säga onsdagen den... kl. så och så. ”Gott om tid. Låt oss börja med att gå och ta en fika i marketenteriet.”

Arbetet löpte på utan mankemang någon dag. Men det här gick för bra. Vi måste hålla igen på takten. Vi var nästan färdiga.

Klockan närmade sig 15.30. ”Kan du jobba över i kväll?” frågade min jobbare.

”Javisst” svarade jag oförstående.

”Bra. Stäng då din verktyglåda så går vi till markan och fikar.”

Pajs jobbare och min jobbare, Paj och jag låste våra verktyglådor och gick i väg till marketenteriet, dit vi kom vid 15.40-tiden. Köpte våra muggar kaffe och bullar och satte oss ner och pratade. Man betalade pant för kaffemuggen, som betalades tillbaka när man lämnade in muggen igen.

Plötsligt. ”Nä men klockan är ju tre minuter i fem. Vi måste lämna in muggarna, för fan.”

Därefter gick vi ner till båten och låste upp och öppnade våra verktyglådor för att snabbt kunna gripa något verktyg, om Råven

eller Rompan skulle dyka upp för att kolla vårt "övertidsarbete". Kl. 19.30 stängde och låste vi våra verktyglådor efter att ha pratat om allt möjligt under hela tiden och utan att på hela tiden ha rört ett verktyg. Gick till omklädningsrummet. Bytte kläder och stämplade ut kl. 20.01 efter fyra timmars "övertidsarbete", vilket enligt reglerna värderades dubbelt. Våra fyra timmars "övertidsarbete" hade alltså motsvarat en hel arbetsdag.

Vid tiotiden dagen efter vår övertidskväll anmäldes jobbet klart. Ackordet hade skyddats.

Hur länge den okultur jag här beskrivit funnits eller fanns vet jag inte. Kockums Mekaniska Verkstad, ett av världens på sin tid finaste skeppsvarv, finns emellertid inte längre. Det gick i konkurs på grund av bristande lönsamhet.

Kunglig Majestäts befallningshavande

Efter Kockums-sommaren återvände jag till juridikstudierna i Lund. Efter ytterligare två terminers studier stod en ny sommar för dörren och det gällde ånyo att hitta någon sommarsysselsättning. Denna sommar borde jag pröva på något, som kunde ge mig en känsla för vad jag skulle kunna göra efter en eventuell juris kandidatexamen. Värnpliktstjänstgöringen sköt jag fortfarande framför mig.

Efter att med negativt resultat ha sonderat möjligheterna att få något sommarjobb på advokatbyrå gick jag upp till den personalansvarige hos Kunglig Majestäts Befallningshavande – en högtidlig, formell och officiell benämning fram till 1958 på vad som i dagligt tal kallades och nu heter Länsstyrelsen.

Jag fick ett arbete på Passbyrån, som var mycket hårt arbetsbelastad. Året var 1952. Landshövding i Malmöhus län var förre socialdemokratiska försvarsministern Allan Voug, vilket gav upphov till det malmöitiska skämtet att det var risk för mögel på Länsstyrelsen, ty "di haur fått foukt i huset".

Turistresande var en gryende företeelse. Trafikflyget låg i sin linda. Järnvägsresande var dyrt och påfrestande. De semesterresor medelklassen företog gick till bad- och kurhotell runt om i Sverige. Man ”låg på badort”. På medelklassvänninans fråga ”vad gjorde ni i somras?” kunde det typiska svaret bli ”jo, först låg vi två veckor i Båstad och sedan låg vi en vecka på Smögen.” Min far, som ju i tjänsten reste varje dag och som därför kände stor tillfredsställelse över att få tillbringa sin lediga tid hemma, brukade raljerande ställa frågan till vänner och bekanta: ”Jaha, och var skall ni ligga i sommar?”

På grund av dessa resvanor var behovet av pass mycket ringa. Skulle man inte utomlands hade man inget behov av pass. Men i Skåne uppstod och accelererade efterfrågan från och med slutet av 1940-talet. Andra världskriget var slut. Köpenhamn och Helsingör var uppnåeliga mål med reguljära färje- och båtförbindelser. Till ringa reskostnad. Tivoli och Zoo i Köpenhamn var roligt för barnen, Tuborg, Carlsberg, Aalborg var roligt för pappa. Och mycket billiga matvaror var roligt för mamma. Men vi måste ju ha pass för att resa ut ur Sverige och för att komma in i Danmark.

Passexpeditionen föreföll varje dag vara belägrad av passökande. Kön sträckte sig långt ut i korridoren utanför expeditionen. Det föreföll som om kön aldrig kunde bli kortare än 50-60 personer. Innanför disken var vi fyra som tog emot ansökningarna och kontrollerade deras riktighet mot medförda åldersintyg från pastorsexpeditionen (så kallade prästbetyg), mätte längden på de sökande, tittade dem i ögonen för att avgöra ögonfärgen och bedömde hårfärgen.

En blonderad – i sina egna ögon säkert ungdomlig och raffig – dam, som emellertid i mina ögon och enligt prästbetyget nog passerat bäst-före-datum, kom för att förnya sitt medhavda pass. Det var då enkelt att följa uppgifterna i det gamla passet rörande

födelseort, födelsetid, ögonfärg och hårfärg med mera. Jag kontrollerade uppgifterna i passansökan mot uppgifterna i passet och mot vad jag själv kunde avgöra vid anblicken av damen. Hårfärg? I passet var noterat "Svart". I ansökan om nytt pass hade angivits "Ljusblont". Damen lade märke till den tvekan som jag kände inför situationen. Men det tycktes mig som om hon hade en glimt i ögat. Så trots mina blott tjugo år vågade jag mig på att fråga: "Ursäkta, men vilken hårfärg har damen oftast när ni reser". "Numera ljusblont, när jag reser", sade damen.

Sommaren på Länsstyrelsen blev värdefull. Jag fick klart för mig att man hade en stark arbetspress. Det gick inte att jobba övertid och då bara sitta på verktyglådan och snacka. Man hade en arbetsgivare som det gällde att hålla nöjd. Men vad som var mera pressande var att man hade en kundkrets, en krävande allmänhet att hålla nöjd. En allmänhet, som ville ha sina pass helst igår, eftersom semesterresan stod för dörren. En allmänhet, som kom för att hämta de beställda passen och som det gällde att ta hand om, och lugna om passen ej blivit klara i tid. Och slet som slavar gjorde de skönskrivande äldre damer, som satt i ett stort rum bakom passexpeditionen och skrev ut nya pass timma efter timma, dag efter dag och månad efter månad.

Och så fick jag efter sommaren ett betyg att lägga till som bilaga till det curriculum vitae, som jag då ännu icke insåg att jag höll på att bygga upp.

Framtidsfunderingar

För sommaren 1953 behövde jag ej planera för något sommarjobb. Jag skulle ju påbörja min militärtjänstgöring i juni det året, och tiden fram till slutet på våren 1957 och min juris kandidatexamen var upptagen omväxlande av militärtjänst och juridikstudier. Och den därpå följande avslutande delen av 1950-talet tillbringade jag på Tveta domsaga. En tid som jag beskriver på annat håll i denna okronologiska krönika, då angående min skolgång och utbildning.

Efter tjänstgöringen vid domsagan hade jag ytterligare två kortare anställningarna, som jag även tidigare berört, nämligen praktikanttjänstgöringarna 1960 vid först Svenska Handelskammaren i London och sedan La Ventilation Industrielle et Minière (VIM) i S:t Cloud utanför Paris.

Men när mina företagsekonomiska studier i Lund – som jag tog upp på senvåren 1960 efter genomförd tingsmeritering – gick mot sitt slut på våren 1961 gällde det att skaffa ett jobb för framtiden. Jag var nu gift och skulle förhoppningsvis få en familj att ta hand om och försörja. Det senaste året, efter Agnetas och mitt giftermål, hade jag ju studerat företagsekonomi vid Lunds universitet och Agneta hade genom sitt jobb som småskollärare vid Sorgenfriskolan i Malmö sett till att vi klarade oss ekonomiskt. Och så bodde vi gratis i en fin liten välbelägen lägenhet om ett rum och kök – 38 kvadratmeter – i mammas och pappas fastighet med adress Marie-dalsvägen 25.

Mina föräldrar, som ständigt månat om att jag skulle få en

god utbildning, hade även uppmuntrat mig när tankarna på ett ytterligare års studier kommit upp efter min avslutade tingsmeritering. Men nu önskade de säkert – min far var ju nu 76 år – att jag skulle komma in på det som skulle bli min yrkesväg och att jag skulle kunna ta över hela det ekonomiska ansvaret för Agneta och mig själv.

Jag hade haft förmånen att få bo hemma i mitt föräldrahem ganska länge. Jag flyttade hemifrån först när jag tagit min juris kandidatexamen strax före min 25-årsdag. På detta sätt kom jag att få en mycket nära kontakt med mina föräldrar och vi hade en utomordentligt god relation. Vi pratade om allt. Min far och jag talade mycket politik, och jag var då ofta mycket ifrågasättande av min fars konservativa idéer. Det var ungdomlig oppositionslusta och önskan att testa idéerna. Diskussionerna kom ibland att bli ganska heta, vilket föranledde min far att ge mig ett råd, som jag ofta tänker på och som jag sökt föra vidare till mina barn. ”Det är bra att du vet vad du tycker och att du känner en övertygelse, men du behöver inte nödvändigtvis kräva att alla skall tycka som du. Försök inte att tvinga på andra dina åsikter!”. Han var nog stundtals en aning orolig för sin sons samhällssyn, men han förstod säkert senare, vilken god inverkan han haft på mitt politiska tänkande. Jag hade fått testa ungdomens idéer i diskussioner med honom och i mycket funnit hans idéer överlägsna.

Men ofta diskuterade vi mitt val av levnadsbana. Min mor framhöll ofta, att hon tyckte att bankmannabanan skulle vara passande. Själv var hon mycket intresserad av aktieaffärer och inte så litet framgångsrik. Hon talade mycket ofta med fondavdelningarna på Skånska Banken och på Skandinaviska Banken och även på Handelsbanken. Vidare var ju hennes sväger P.G. Larsson i Ambjörnarp kontorschef för Handelsbanken där. Ett kontor, som öppnats på tillskyndan av hennes far P.A. Larsson, det vill säga

min morfar. Under en följd av år var min morfar, som tidigare nämnts, ledamot i bankkontorets styrelse i Ambjörnarp. – Och så framförde min mor skämtsamt, att arbetstiderna i bank var goda. Man öppnade kl. 09.30 och stängde kl. 15.00 och mycket av den tiden åtgick, enligt min mor, till tidningsläsning. Hon ville inte att hennes son skulle slita ut sig.

När jag tenterat av företagsekonomi kunde jag konstatera att precis elva år gått sedan jag lyckorusig sprang ut från Spyken som nybakad student. Men det var elva år, som jag utnyttjat ganska bra, kunde jag dessutom konstatera, när jag satte mig ner för att skriva mitt första curriculum vitae. Studentexamen, tingsmeriterad juris kandidat, fullföljda akademiska studier i företagsekonomi, reserv-officer i Flygvapnet, kortare utlandspraktik i såväl England som Frankrike och språkkunskaper i främst engelska och franska samt i någon mån även i tyska. Och med betyg att bilägga av sådan klass att jag verkligen ej behövde skämmas.

Nog borde jag kunna få något jobb på detta. I bakfickan hade jag häradshövdingen Erik Ekstedts besked till mig när jag lämnade Tveta domsaga, att jag nog skulle kunna räkna med att bli antagen som hovrättsfiskalsaspirant vid Göta hovrätt, om jag sökte ganska direkt efter mina avslutade företagsekonomiska studier. Men min önskan var dock inte i första hand, att ha en framtid som skulle låta mig se världen från Högsbys eller Jönköpings horisont.

Platssökande

Så det var bara att sätta i gång att söka. I mars månad – anteciperande att jag skulle klara av företagsekonomistudierna enligt plan – tog jag fram en lista över de på Stockholms fondbörs noterade bolagen och valde ut ett tjugotal företag, som jag tyckte skulle kunna få förmånen att anställa mig som bolagsjurist. Till vart och ett av dessa bolag sände jag en likalydande ansökan om anställning

som bolagsjurist och bifogade mitt CV samt utlovade att vid önskemål förete betygsskrifter. Bland de företag som blev mottagare av min ansökan kan nämnas rederier som Svenska Amerikalinjen och Broströms i Göteborg, skogsindustriföretag som Billerud AB, Uddeholm AB, Svanö AB och Svenska Cellulosaaktiebolaget, verkstadsindustriföretag som Asea, AGA, Åtvidabergs Industrier (sedermera Facit AB), Kockums Mekaniska Verkstad, Scania Vabis, Volvo, Åkerlund & Rausing, handelsföretag som Åhlén & Holm och bankerna Skandinaviska Banken och Svenska Handelsbanken. Dessutom sände jag min ansökan till några näringslivsorganisationer som till exempel Sveriges Verkstadsförening.

Till Stockholms Enskilda Bank sände jag inte någon ansökan, eftersom min ett år yngre, mycket trevlige släkting från Lund – Anders – bara ett år tidigare blivit anställd där och jag hade ingen önskan att eventuellt gå som junior till honom. Dessutom hade hans mamma Karin, som var min mycket äldre syssling och min mors mycket goda väninna, låtit min mor förstå att ”Anners”, som var en duktig jurist, fått platsen bland annat tack vare rekommendation av en känd revisor, som var god vän med Karin sedan ungdomsåren och som bland sina revisorsuppdrag även hade revisorsuppdrag i Stockholms Enskilda Bank. Några sådana kontakter kunde inte jag räkna med.

Så sedan gällde det bara att se fram mot brevbärarens besök varje dag. Från några av företagen, till exempel skogsföretagen, kom korta formella svar av innebörden att ”vi tackar för ert visade intresse, men måste meddela att vi för närvarande ej söker någon bolagsjurist”. Andra avböjande svar var mera informativa och personliga. Kalle Nilsson, vice vd på Asea – sedermera vd på SAS – och mycket god vän med Agnetas pappa, och som jag lärt känna personligen genom Agnetas pappa, svarade i ett vänligt och personligt avfattat brev, att Asea ej hade något juristbehov för tillfället. Åhlén & Holm AB:s svar hörde även till denna kategori av

trevligare avböjande svar. Man meddelade sålunda, att den utannonserade bolagsjuristtjänsten, som jag sökt, tillsatts med den vid bolagets direktionsssekretariat redan anställde juris kandidaten Per W. Schierbeck, som jag senare skulle träffa på många gånger i sällskapslivet, eftersom han umgicks i gänget kring Bövings, Bethges och Åkermans – Agnetas barndomsvänner.

Från Åkerlund & Rausing liksom från Kockums Mekaniska Verkstad, AGA, Sveriges Verkstadsförening och Scania Vabis kom de positiva beskederna att man önskade träffa mig för en intervju. Svenska Handelsbanken i Malmö, till vilken jag sänt ansökan, meddelade, att man ej hade behov av mina tjänster i Malmö, men att man sänt min ansökan vidare till personalavdelningen i Stockholm. Jag tog detta som ytterligare en variant på vänligt avslag. Stor blev därför min förvåning när, några dagar senare, ett brev dök upp från Handelsbankens personalavdelning i Stockholm med besked att man önskade träffa mig för en intervju.

Icke något av de i Göteborgsregionen lokaliserade företagen bevärdigade min ansökan med svar. Vilket inte förvånade mig. Under hela den tid jag läst tidningarnas annonssidor i syfte att se vilka platser för jurister, som utannonserades, fann jag ej en enda gång någon annons avseende juristjobb i Göteborgstrakten. Födelseort, familj och sociala kontakter var förmodligen det som gällde där.

Skandinaviska Banken besvarade ej heller min ansökan. Göteborgssyndromet gällde kanske även där. Banken hade ju ett av sina tre huvudkontor – det finaste? – i Göteborg.

Den första intervjun jag fick till stånd var på Åkerlund & Rausing i Lund. Ett företag vars kontors- och fabriksbyggnader jag sett två gånger om dagen varje dag sedan jag 1948 började på Spyken. Byggnaderna låg alldeles vid järnvägen strax före Lund C och jag såg alltså företaget vid varje tågresa till eller från Lund, ganska ovetande om vad de sysslade med. Nu satt jag i direk-

tören Carl Borgströms kontor med utsikt över Lundaslätten för min första anställningsintervju. Den cirka 60-årige direktör Borgström var chefsjurist i Åkerlund & Rausing. Intervjun utmynnade i att Borgström meddelade mig, att man inte hade någon bolagsjuristtjänst att erbjuda mig nu, men att man ansåg mina kvalifikationer så intressanta att man gärna ville knyta mig till företaget för att se vad som kunde hända sedan. Vad man nu kunde erbjuda mig var en tjänst som internrevisor. Även om det inte var ett erbjudande om det jobb jag sökt, så var det faktiskt ett jobberbjudande. Och jag kände att jag var tvungen att navigera försiktigt, även om jag inte kände någon större entusiasm. Själva befattningsbenämningen lät en aning insnöad. Intern, inåtvänd. Och så revision. Inte vad jag hade tänkt mig.

”Jag är väldigt tacksam för erbjudandet och undrar om jag kan få fundera på det några dagar, för det här är inte något som jag hade tänkt på tidigare. Jag har varit mera inriktad på bolagsjuristens arbete”, sade jag.

”Ja, jag hade inte trott att vi skulle komma till avslut vid det här mötet. Jag vill bara tala om vad vi har att erbjuda just nu. Det blir en bolagsjuristplats ledig i framtiden, när jag går i pension och då kan det ju vara bra att ha en fot inne i företaget. Och jag måste ju diskutera detta med företagsledningen nu efter vårt möte. Så, notarien, ta tiden på sig och återkom när notarien är klar med sitt ställningstagande”, sade Borgström och vi skildes åt.

Ganska positivt i alla fall. Han kanske ville ”lägga vantarna på mig” för att ha mig till hands inför något som skulle hända i framtiden, men som han ej ville avslöja nu.

En ombudsman i Sveriges Verkstadsförening ringde och meddelade att han skulle besöka Malmö följande dag. Kunde vi träffas i Savoy hotells lobby kl. 14 för en intervju? ”Ja, absolut.” Ombudsmannen var cirka tio år äldre än jag. Intervjun ledde inte till något erbjudande om arbete, men till en förfrågan om

de fick behålla mina ansökningshandlingar för att ha till hands om man skulle finna att jag skulle passa in någonstans.

Så blev jag kallad till bolagsjuristen Bengt Haak på Kockums Mekaniska Verkstad för en intervju. Nu var det inte stämpeluret och trappan upp till omklädningsrummet på vinden av verkstadshallen som gällde, utan hissen i det nya moderna kontorshuset upp till företagsledningens våning. Från Carl Borgströms rum på Åkerlund & Rausing hade jag blickat ut över Lundaslätten. Från Bengt Haaks rum tittade jag ut över det hamninlopp, genom vilket min far så många gånger fört ångfärjan "Malmö". Intervjun var trevlig. Haak intresserade sig mycket för hur jag upplevt mina studier och tingsmeriteringen och för min personliga situation. När jag berättade att min hustru kom från Bromma och hette Edström visade det sig, att han kände till Ulla och Mats och han frågade då, om jag trodde att Agneta skulle kunna finna sig till rätta i Malmö. Något som jag sade mig vara övertygad om.

Bengt Haak och jag skildes åt efter en trevlig intervju med överenskommelsen, att vi var och en på sitt håll skulle utvärdera vårt samtal. Haak återkom till mig en vecka senare med ett besked, som innebar att min hissresa veckan före, upp till företagsledningens våning i Kockums nya kontorshus, skulle bli icke blott min första utan även min sista. Bengt Haak flyttade 1964 till Skånska Cementgjuteriet och blev sedermera en av svenskt näringslivs dominerande personer.

Resultatet så här långt. Tre intervjuer. Ett kvartsbra jobberbjudande. Nja, det var kanske inte vad jag väntat mig. Framför allt kände jag viss besvikelse över resultatet av Kockums-intervjun. Det hade varit litet av en triumf om jag hade lyckats få in en fot på detta välrenommerade företag. Men med facit i hand dyker min mors talesätt upp. Det är bäst som sker. Kockums skulle komma att få en besvärlig framtid och det hade då gällt att hoppa av i tid. Men det fanns ju fler som ville intervjua mig. Men då fick jag bege

mig till Stockholm. Tre företag, ett på Lidingö, ett i Södertälje och ett i Stockholm. AGA, Scania-Vabis och Svenska Handelsbanken.

Jag hade fått tid för intervju på AGA kl.15. Skulle i receptionen fråga efter personalchefen. Jag kom till receptionen tio minuter före utsatt tid och blev av en vänlig dam följd en våning upp och ombedd att sitta ner i en soffgrupp i en korridor och vänta. Tiden gick men ingen kom. Hade jag blivit placerad rätt av den där damen? Gick man kanske och letade efter mig på något annat våningsplan?

Ungefär tjugo minuter efter utsatt tid öppnades en dörr till den korridor där jag satt. En man tittade på mig och sade frågande: "Notarie Beckvid?"

"Ja, det är jag."

"Kom in här", sade han och visade mig in i ett stort rum, där det satt ungefär ett tiotal herrar runt ett sammanträdesbord.

Mannen vid bordets kortsida reste sig och sträckte fram handen mot mig och sade: "Välkommen notarien, jag heter Gunnar Dalén och jag och de här andra herrarna utgör AGA:s direktion. Vi har ett direktionsmöte, men gör ett avbrott för att höra vad notarien kan ha att säga oss."

Jag blev alltså intervjuad av AGA:s vd – nobelpristagaren Gustaf Daléns son – i närvaro av AGA:s direktion, i vilken ingick bland andra AGA:s vice vd Gudmund Silfverstolpe, svärson till nyssnämnde Gustaf Dalén. Inte dåligt att få framträda inför ett sådant auditorium. Men stämningen i rummet var en aning irriterad. Man var uppenbarligen fördröjd i sitt sammanträde, eftersom jag fått vänta i 20 minuter. Och det fördröjda sammanträdet skulle fortsätta efter samtalet med mig, fick jag veta.

Gunnar Dalén var väldigt vänlig. Ställde många intresserade frågor rörande mitt CV och frågade bland annat: "Är notarien gift?" "Ja" "Med en stockholmsflicka?" "Ja, Agneta Edström från Bromma", svarade jag. "Är det en dotter till den där trevlige lille

Min svärfar Janne Edström, den "trevlige lille tomten", enligt Gunnar Dalén.

tomten Janne Edström på Fläktfabriken?" frågade Dalén. "Ja, direktör Edström är min svärfar", svarade jag.

Stämningen hade svängt och kändes behaglig. Mannen, som lotsat mig in, såg emellertid irriterad ut. Jag blev av vice vd:n Silfverstolpe, som i grunden var jurist, utfrågad om mina synpunkter på vissa arbetsspecifika frågor, då den till synes irriterade direktionsledamoten sköt in frågan: "Ja, när det gäller olika arbetsuppgifter... skulle notarien kunna tänka sig att sälja AGA:s produkter på samma sätt som Electrolux säljer sina dammsugare, det vill säga genom dörrknackning, i förslagsvis Turkiet?"

Några av direktionsledamöterna såg besvärade ut och jag visste inte hur jag skulle svara, men sade efter att ha tänkt någon sekund: "Nej det tror jag inte skulle vara någon bra idé. Jag tror inte jag har de kvalifikationer som skulle erfordras. Jag behärskar till att börja med inte turkiska."

En del leenden kring bordet talade om för mig var sympatierna för mig låg, men Gunnar Dalén insåg nog också, att det inte lönade sig med någon fortsatt längre intervju, så han tackade för

att jag kommit, förklarade att de var tvungna att fortsätta sitt sammanträde och att man skulle höra av sig senare.

Jag hörde aldrig av AGA senare. Jag tog det emellertid som en liten fjäder i hatten, att min platsansökan initialt bedömts så pass intressant, att jag fått presentera mig för verkställande direktören och hela direktionen. Förmodligen inte så vanligt.

Men det var med säkerhet inte sista gången familjenamnet Beckvid nämndes vid AGA:s direktionsmöten. Kanske inte heller första. Min bror Hans hade ju några år tidigare blivit anställd i G.C. Faxé AB i Malmö, ett företag i syrgasbranschen och konkurrent till AGA, vilket tillsammans med det franska syrgasbolaget L'Air Liquide bildade det svenska bolaget Alfax, vilket under min bror Hans skickliga och framsynta ledning blev en mycket svår konkurrent till AGA på den svenska syrgasmarknaden.

Var det kanske så att mitt efternamn låg mig i fatet och som förorsakat irritation hos någon i direktionen?

Så det var säkert bäst som skedde.

Dagen efter AGA-intervjun ställde jag upp för en anställningsintervju på Scania Vabis AB:s huvudkontor i Södertälje. Jag blev där intervjuad av bolagets jurist – Lennart Wiberg – en trevlig man ungefär tio år äldre än jag, som framstod som mycket frankofil. Han var intresserad av min tid vid Fläktens dotterbolag La VIM. Skälet till hans frankofila framtoning kom ganska snart fram. Han var gift med en fransyska. Intervjun löpte väldigt väl och vi fick mycket god kontakt. När jag lämnade intervjun gjorde jag det med den fasta förvisningen om att jag skulle kunna bli erbjuden anställning, och jag fick känslan att jag skulle kunna samarbeta med honom. Men som vanligt var så skulle jag få besked senare.

Återstod nu en intervju på mitt schema. Den på Handelsbanken. Min gode vän och kollega från Tveta domsaga Ingvar Zackrisson,

som direkt efter tingsmeriteringen fått anställning på Kommunförbundet, hade nu anställning som skatteexpert på Handelsbanken. Jag hade kontaktat Ingvar och frågat honom om jag kunde få referera till honom i min platsansökan, vilket han välvilligt låtit mig göra. I övrigt hade jag i mina ansökningar angivit som referens ”min svärfader Johan Edström”. Jag träffade Ingvar på banken dagen innan jag skulle träffa Rättsavdelningens chef Erik Burling på Handelsbanken. Ingvar lugnade mig med att det säkert skulle gå vägen, men jag fick vara beredd på att träffa en något ovanlig person.

Anställningsintervjun för Erik Burling gick väl. Jag mötte en mycket elegant klädd person med litet manér. Litet överdrivna tonfall och gester, blandat med något övertydliga skrockande skratt, följt av bekymrade och frågande miner. Men han gav intryck av välvilja och intresse för mig och mina kvalifikationer. Jag fann att Erik Burling var chef för en stor juristavdelning, den största av de som varit aktuella under mina intervjuer, och att en gammal skolkamrat från Malmö och studiekamrat från Lund – Jan Romney – arbetade på avdelningen sedan ett år tillbaka. Jag lämnade Burling med hans besked, att han skulle höra av sig när han haft tillfälle att tänka över vårt samtal, och efter att han närmare studerat de betygsavskrifter jag överlämnade i samband med intervjun. Men mitt intryck var att jag kanske skulle kunna få ett erbjudande om anställning.

Jag återvände till Malmö för att invänta de olika beskeden. Men nu blev det svårt. Jag var ju tvungen att veta hur jag skulle svara om jag fick något konkret platserbjudande. Icke vid någon av intervjuerna hade jag antytt, att jag hade mina trevare ute på andra håll. Och inte hade frågan ställts heller. Jag hade i stället försökt förklara varför jag sökt just det företaget, som just nu hade vänligheten att ta emot mig för intervju. Men vad skulle

jag göra om man ringde och erbjöd mig plats, vilket jag utgick från att någon skulle göra. Förmodligen Scania Vabis och förmodligen Handelsbanken.

Agnetas far ringde till Agneta och berättade att en direktör på Handelsbanken ringt upp honom med anledning av att han var angiven som referens i min ansökan. Han hade verkat litet chosig i sina frågor, tyckte Agnetas pappa, och slutligen frågat om Agnetas pappa trodde, eller ansåg, att en anställning på Rättsavdelningen var en praktik, som skulle leda till en ledig vd-stol på Fläktfabriken. På vilket Agnetas pappa, enligt uppgift, svarade "såvitt mig är bekant finns inte någon sådan ledig stol", varefter samtalet snabbt avslutades.

Efter denna information från Agnetas far kände jag mig inte längre så säker på något positivt besked från Handelsbanken, men jag ville inte utesluta det. Så situationen var fortfarande den, att jag trodde att jag hade chans till tre olika anställningar – Handelsbanken, Scania Vabis och Åkerlund & Rausing. Att välja är att försaka. Vad gör jag?

Jag måste fråga någon till råds. Vem? Jo, Agnetas pappa. Han skall resa utomlands och mellanlandar på Kastrup i övermorgon. Har förmodligen någon timma på sig mellan de två flygen.

Jag for över från Malmö till Kastrup där vi träffades. Jag tackade för att han tog sig tid med mig och förde sedan strax fram mitt ärende. Jag berättade om mina tre förmodade platsanbud och om min tvekan inför vilket jag skulle välja. Kunde Janne – jag kallade svärfar så – råda mig i denna för mig ovana och svåra situation? På vilket han endast svarade: "Nej, det är ju inte jag som ska ha jobbet". Svaret utvecklades inte vidare. Jag blev naturligtvis besviken, men tror att jag lyckades att dölja besvikelsen. Janne var tvungen att gå till sin gate. Vi tog farväl och jag tog färjan tillbaka till Malmö.

Jag hade till en början svårt att förstå, att min svärfar inte

velat hjälpa mig i mitt val. Han besatt ju näringslivserfarenhet och kände säkert till mina tre potentiella arbetsgivare bättre än vad jag gjorde. Det hade varit skönt att ha fått diskutera för- och nackdelar med dem. Tyckte jag då.

Senare har det kloka i hans agerande gått upp för mig. Det var jag som skulle ta jobbet. Jag skulle ta det som just jag trodde mest på. Blev det bra kunde jag tillskriva mig äran av valet själv. Blev det inte bra kunde jag inte skylla ifrån mig på Janne, för att han varit den som föranlett mig att ta jobbet.

Agnetas fars kloka agerande tvingade mig att skapa mig en egen slutlig uppfattning. Att väga fördelar mot nackdelar relaterade till alla konsekvenser av ett val. Arbetets innehåll, mina intryck från intervjuerna, troliga framtidsutsikter, lösning av bostadsfrågan – Malmö, Lund, Södertälje eller Stockholm etcetera. Utan att riktigt erkänna det för mig själv började jag hoppas att Handelsbanken skulle hinna komma med ett erbjudande först. Om så skedde skulle jag tacka ja och kunde sedan med lugnt samvete tacka nej till de andra, om de kom med något erbjudande.

Mitt hopp infriades. Direktör Burling ringde upp mig och erbjöd mig arbete på Rättsavdelningen. Jag skulle börja måndagen den 2 september 1961 och han ville att jag skulle komma upp till Stockholm för skrivande av anställningsavtal. Jag accepterade och for upp.

Nu återstod lönefrågan. ”Ja, notarien får en lön som bankjurist-aspirant på 24 000 kr om året”

Förmodligen såg jag en aning besviken ut.

”Ja, förresten notarien har ju utöver juristutbildningen ett års företagsekonomiska studier. Det kan motivera att notarien får 1000 kronor ytterligare per år så vi säger väl 25 000 kronor om året. Jag hoppas notarien är nöjd med det.”

”Ja, tack”, svarade jag i förhoppning om att lönevillkoren skulle bli bättre över åren.

”Men”, sade Burling, ”det slår mig nu, notarien är ju skåning”.

”Ja.”

”Notarien blir då den fjärde skåningen på avdelningen. Jag hoppas att jag inte nu blir beskylld i banken för att favorisera visst ursprung”, sade Burling – själv skåning – skrattande.

Återkommen till Malmö följande dag ringde jag upp Lennart Wiberg på Scania Vabis, tackade för det intresse han visat min jobbansökan och meddelade, att jag tyvärr icke längre stod till förfogande, eftersom jag fått annan anställning.

Direktör Borgström på Åkerlund och Rausing hade under mellantiden sänt mig ett brev med beskedet, att man i och för sig gärna skolat vilja anställa mig, men för de befattningar som nu stod till buds, var jag överkvalificerad.

Den 2 september 1961 steg jag in på Rättsavdelningen på Handelsbanken för vad som skulle komma att bli en lång anställning. Min sista dag i tjänst i banken skulle bli den 27 maj 1997.

Rättsavdelningen på Svenska Handelsbanken

Men tillbaka igen till september 1961. Resultatet av mitt ganska systematiska och välplanerade platssökande hade alltså blivit att jag fick anställning som bankjuristaspirant på Handelsbankens Rättsavdelning. När jag började bestod avdelningen av chefen Erik Burling, 57 år, hans ställföreträdare, bankdirektören P.G. Persson, cirka 40 år, samt bankjuristerna Ulf Lignell, 30 år, Jan Romney, 29 år, och jag själv, 29 år. Avdelningen hade under tiden närmast före min anställning dränerats på medarbetare genom att en bankjurist – Per Lindblad – som började läsa juridik i Lund samtidigt med mig 1950, blivit utnämnd till assistent till chefen för bankens Provinsrörelse samt genom att två bankjurister – Anders Andersson och Thord Palmcrantz – lämnat avdelningen för att gå till Stockholms Rådhusrätt respektive Svea hovrätt. De tre vakanser som uppstått därigenom täcktes in genom anställningen av mig samt något senare av Anders Thunquist och Carl-Erik Feinsilber.

Erik Burling

Erik Burling anställdes som jurist, ombudsman, i Handelsbanken 1932 och blev chefsjurist, 1:e ombudsman, 1945 för att när Rättsavdelningen bildades 1951 bli chef för denna. Han var sålunda en ytterst erfaren bankjurist och hade genom sitt arbete föranlett att Rättsavdelningen och dess jurister åtnjöt mycket stort förtroende i banken. Bankjuristerna vid Rättsavdelningen var sålunda chefstjänstemän och de företrädde i tjänsten alltid banken. Förutom Rättsavdelningsjurister fanns det en annan kategori

jurister i banken, nämligen Notariatavdelningens jurister, vilka på Notariatavdelningen som juristkonsulter betjänade avdelningens kunder i förmögenhetsförvaltning och familjerättsliga frågor. Dessa för bankens privatkundrörelse synnerligen betydelsefulla jurister åtnjöt emellertid, med något undantag, inte riktigt samma anseende i banken, som Rättsavdelningens jurister.

Det av Burling för avdelningen upparbetade anseendet ledde till att Rättsavdelningen kom att bli sedd som en plantskola för blivande chefer i banken. Från avdelningen plockades sålunda under en tioårstid bland andra Olof Kyhlberg via direktionssekreterarebefattning till posten som vice vd och administrativ chef i banken, Sven Fogelberg till posten som direktionssekreterare och därefter chef för en sammanslagen juristfunktion, en post han uppehöll endast kort tid innan han mycket ung avled i blodcancer. Vidare kom Ulf Bäckström till posten som chef för bankens Stockholmsrörelse under en kort period, nyssnämnde Per Lindblad till posten som assistent till chefen för Provinsrörelsen för att fortsätta som regionchef i banken och slutligen regionbankschef och vice vd i banken. Senare plockades Ulf Lignell till posten som chef för bankens revisionsavdelning, innan han gick över till dåvarande Götabanken som vice vd. Jan Romney plockades till posten som jurist i direktionssekreterariatet. Carl-Eric Feinsilber lånades först ut av Rättsavdelningen som "städgumma" – vd – till ett kundföretag som gått i konkurs – Nyman & Schultz AB – för att därefter tillträda posten som chef för bankens Finans- och fondavdelning, innan han försvann till Grängesbergsbolaget som finanschef för att fortsätta till Bahco AB som vd och slutligen hamna som vd i Industrivärden AB. Samt så jag själv, som under en kort tid tjänstgjorde som assistent till chefen för Stockholmsrörelsen, för att sedan, som nästa steg, bli distriktschef och chef för bankens Västra distrikt i Stockholm.

Ryktet som bankens plantskola upprätthölls även lång tid efter det att Burling gått i pension. Från Rättsavdelningen plockades sålunda Ulf Hedbäck först till bankens utlandsavdelning, där han företrädde mig som chef för avdelningen för Långa Utlandskrediter, Agneta Jelf, som för övrigt suttit ting vid Tveta domsaga ett antal år efter mig, togs till posten som centralstyrelsens sekreterare och Ulf Sylvan togs till utlandsavdelningens obligationsavdelning, till att börja med. Jag har väl ej så god kännedom om vad som hänt därefter, men min känsla är att flödet av chefer från Rättsavdelningen sinade så småningom efter det att Burling lämnat chefskapet.

Professionellt var Erik Burling framstående. Kunnig såväl i allt som rörde bankens verksamhet som i den juridik som styrde verksamheten. Tillsammans med några kolleger i de andra affärsbankerna – bland andra Pontus Modig i Stockholms Enskilda Bank och Lars Erik Fogelklou och Ernst de Maré i Skandinaviska Banken – hade Burling stor inverkan på rättsutvecklingen i den svenska banksfären.

Burling var även en god och intresserad pedagog. Han lade ned mycket tid och möda på att i detalj undervisa sina jurister. Under de första sex månaderna på avdelningen fick man inte sända i väg något skriftligt dokument inom eller utanför banken utan att Burling först godkänt det. En av Burlings käpphästar var att man i varje ärende skulle ”gå till botten” med frågan. Hans ständiga understrykande av detta krav ledde i tider då bärgningen av regalskeppet Vasa var i var mans medvetande och då dykarbasen Per Edvin Fälting ständigt figurerade i pressen, till att Burling i de yngre Rättsavdelningsjuristernas dagliga samtal kom att kallas just – Fälting.

Även som arbetsledare och chef förtjänar Erik Burling att ihågkommas och uppmärksammas. Under bankjuristaspiranttiden försågs man av Burling med ärenden. Och varje ärende

skulle redovisas via Burling. Inget skrivet dokument fick, som nyss nämnts, lämna ens bord utan att Burling godkänt det. Detta var tidskrävande för Burling, men gav honom naturligtvis en mycket god bild av aspirantens kunskaper och färdigheter såväl vad avsåg jurisprudensen som språkbehandling, och gav också Burling en bild av aspirantens arbetseffektivitet.

Men han var icke blott arbetsfördelare han var även chef. En dag kom han in i mitt rum och lade på mitt arbetsbord en pm från chefen för bankens Stockholmsrörelse, vice vd Bertil Odel-felt, i vilken ganska amper kritik riktades mot Rättsavdelningens omhänderhavande av den avdelningen åvilande hypoteksgranskningen. Burling bad mig läsa genom pm:n och skriva förslag till svar, vilket jag – naturligtvis – skulle förelägga Burling. Jag var ju en av dem som utförde hypoteksgranskningen och borde därför kunna gå i svaromål.

Jag skrev ett förslag till svar i vilket jag tillbakavisade kritiken, tog det i handen och gick in till Burling.

”Det är för lamt”, sade Burling. ”Aspiranten får ta i litet bättre.”

Jag återvände till mitt rum. Skärpte till formuleringarna. Återvände till Burling.

”Det är fortfarande för lamt. På Rättsavdelningen kan vi inte acceptera påhopp av det här slaget från bankrörelsen”, sade Burling.

Efter att ha fått samma besked ännu en gång började jag förstå att min tid i banken gick mot sitt slut. Om jag inte i mitt svar blev i det närmaste oförsämd skulle det inte accepteras av Burling, och om jag blev i det närmaste oförsämd skulle mottagaren av mitt svar – bankens vice vd – säkert se till att jag förpassades ut ur banken. Men det var bara att löpa linan ut.

Jag tog i så mycket jag vågade. Tog mitt skrivelseförslag i handen och knackade på hos Burling. Han läste genom förslaget. Funderade en liten stund och sade sedan: ”Det här är bra, aspi-

ranten. Men det skall inte aspiranten skriva under.” Tog fram sin penna och signerade skrivelsen med ”Erik Burling”.

Även i andra sammanhang, om någon kritik riktats mot hans avdelning ställde han upp och företrädde avdelningen. Kritiken mot medarbetaren togs sedan internt mellan Burling och den som eventuellt brustit på något sätt. Man hade alltid känslan att man hade chefs stöd.

Personlighetsmässigt var han något udda. En posör. Elegant framtoning. En charmerande gentleman, väl medveten om sin egen förträfflighet och med en förmåga att visa detta på ett på något inverterat sätt. Men han var, som alla rättsavdelningsjuristerna, föremål för ett motstånd från många medarbetare i själva bankrörelsen beroende på att han aldrig dagtingade med sin uppfattning. Man log litet åt honom och hans uppfattningar. Även om man var ytterligt beroende av dem. Om något affärsupplägg, enligt Burling, var olämpligt eller rent av olagligt, lät han aldrig omvärlden sväva i tvivelsmål om sin uppfattning. Detta var störande för de befattningshavare i banken, som vände sig till Rättsavdelningen för att få godkännande av affärsupplägg de tänkt ut, men som fick beskedet att affären ej fick genomföras som tänkt. Ibland rörde det sig om lönsamma idéer, som av ett eller annat skäl ej borde genomföras. Eller så gällde det den nya tidens inte alltid helt seriösa USA-inspirerade marknadsföringsjippon, som Burling med all rätt skulle det visa sig, ansåg ej hörde hemma i svensk affärsbanksrörelse. Som jurist på Rättsavdelningen fick man inte låta sig luras att snegla på lönsamheten, när det gällde att avgöra konstruktionens rättsliga hållbarhet. Det var en orubblig princip för Burling.

Burlings stora kunskap, höga etik och moral och därmed sammanhängande omutlighet, som allt syftade till att gagna banken, medförde emellertid att han ej tillhörde något ledningskottteri och ej heller blev direktionsledamot. Denna omständighet med-

förde å andra sidan, att han stod friare att framföra sina kritiska åsikter när sådana fanns. Och de fanns ofta.

Sena tiders händelser i vissa svenska banker – jag avser här andra än Handelsbanken – får mig att tänka att det inte hade varit så tokigt med några Burlingkopior hos konkurrenterna.

P.G. Persson

P.G. Persson, som var 15–20 år yngre än Burling och som avled 2012, var en lågmäld, analytisk, oerhört kunnig jurist, som haft stor betydelse för bland annat de internationella reglerna för betalningsförmedling, för remburssystemet med mera. Han hade den stora förmågan att lösa problem som förelades honom, genom att resonera sig fram genom problemen. Ett resonemang, som han baserade på sin djupa kunskap om rättssystemet, dess grunder och dess regler. Till P.G. Persson vände man sig ofta som en sista utväg och om man hade gott om tid. Man blev alltid välkommen in i hans rum, när man knackade på. Och bjuden att sitta ner.

Även om han var mycket hårt arbetsbelastad gav han aldrig intryck av det. Han var aldrig jäktad och han svek en inte om man sökte hans hjälp eller stöd. Men det gick inte att gå in och beskriva problemet och hoppas på ett omedelbart klart svar, såvida det inte var en mycket enkel fråga. Men var det en enkel fråga så gick man inte in eller ringde och besvärade P.G. Man var medveten om hans stora arbetsbörda.

Men när man redogjort för problemet började P.G. sin muntliga, resonerande analys som man fick följa steg för steg. Han kunde plötsligt inse att han kommit fel i resonemanget och tog då några steg tillbaka och kom in på en annan tankebana. Som lyssnare gällde det sålunda att vara beväpnad med tålamod, men när P.G. funnit lösningen kändes det, eftersom man kunnat följa hans resonemang steg för steg, som om man

var delaktig i lösningen. Och man kunde vara säker på att lösningen var riktig.

På grund av sin stora juridiska och banktekniska kunskap och erfarenhet kom P.G. att representera Handelsbanken i många av Bankföreningens olika arbetsgrupper och kommittéer, ävensom svenskt bankväsende i internationella organs juristkommittéer. Och han bidrog starkt till arbetet i dessa. Den stora frågan, såväl i banken som i de arbetsgrupper han verkade i, var sålunda hur det skulle gå när P.G. gick i pension. Han ansågs tämligen oersättlig. Frågan löstes genom att P.G. under många år efter sin pensionering fortsatte med de uppgifter han hade haft tidigare i dessa sammanhang, och han blev sedan ersatt succesivt när man funnit yngre krafter som kunde ersätta honom.

Chef för Rättsavdelningen blev P.G. aldrig och han siktade förmodligen heller aldrig på den positionen. Administrativa uppgifter och personalärenden lockade honom icke och passade honom kanske inte heller.

För kontinuiteten inom Rättsavdelningen svarade Burling och P.G. Men utöver dem fanns sålunda ett antal unga jurister som under fem-tio år jobbade vid avdelningen och fick en gedigen erfarenhet, varefter de plockades till andra uppgifter som jag nämnt ovan.

Introduktion i banken

Burling var mycket mån om att hans medarbetare skulle vara kända i banken. Av den anledningen tog han sig besväret att gå med varje nyanställd bankjuristaspirant och presentera honom eller henne för bankledningens medlemmar. På det viset fick man under de första anställningsveckorna tillfälle att träffa stora delar av bankens direktion och bli presenterad. På detta sätt fick jag redan första veckan träffa bankens verkställande direktör Tore Browaldh, som jag sedermera skulle få en hel del att göra

med, och bankens vice verkställande direktör Rune Höglund, som kom att betyda mycket för mitt beslut cirka fyra år senare, att begära tjänstledigt för studier i USA.

På vägen till dessa presentationer lämnade Burling en liten bakgrund beträffande den person man skulle besöka. En presentation som gav en otvetydig bild av Burlings uppfattning om personen i fråga. Browaldh var enligt Burling en ”ung, duktig person med mycket goda kontakter i Stadshuset”, det ville säga med Hjalmar Mehr som var socialdemokrat. Därmed antydande att Browaldh, enligt Burling, inte var speciellt konservativ politiskt sett. Höglund var en ”trevlig ung framåt akademisk ekonom”. Han var alltså inte jurist och inte praktiker. Från mitt första möte med Höglund minns jag, att jag fascinerades av att han på sitt skrivbord hade en inramad teckning av skämttecknaren och skämtaren med signaturen Salon Gahlin och med texten: ”Det är bättre att hålla tyst och låta folk tro att man är en idiot, än att öppna munnen och undanröja varje tvivel.”

Att presentationsrundan medförde att man blev ett bekant namn i banken fick jag erfara ganska snart. Jag satt på mitt arbetsrum och arbetade. Hade nu varit i banken drygt två månader. Av en händelse var jag ensam jurist på avdelningen. Alla kollegerna, inkluderande Burling och P.G. Persson, var borta på olika håll. Min telefon ringde.

”Beckvid”, svarade jag.

”Det är direktör Odelfelt, jag sitter i ett sammanträde i Stockholmsrörelsens sammanträdesrum. Vi håller på med en företagsöverlåtelse. Jag behöver litet juridisk assistans. Kom ner omedelbart.”

Ingen möjlighet för mig att komma undan. Företagsöverlåtelse. Det hade jag aldrig varit med om. Och jag hade ingen att konferera med. Hade Burling varit där hade han med säkerhet förbjudit mig att gå och gått själv. Men här fanns ingen valmöjlighet.

Jag knackade på dörren till Stockholmsrörelsens sammanträdesrum och steg in. Runt det långa sammanträdesbordet satt ett tiotal personer. ”Sitt ner där, bankjuristen”, sade Odelfelt, chef för Stockholmsrörelsen och vice vd i banken som jag blivit presenterad för en vecka tidigare, och pekade på stolen bredvid honom. Därefter redogjorde han för affären, i vilken var inblandade två välkända, svenska, mindre industriföretag, ävensom det ena företags styrelseordförande, samt hur man tänkt sig strukturera affären. Sedan detta var klart och jag fått klart för mig vad man önskade uppnå, sade Odelfelt:

”Gå upp och skriv ut ett avtal enligt dom där linjerna, som parterna kan skriva under innan vi bryter upp här. Vi går till lunch om en timma och är väl tillbaka klockan tre, så bankjuristen kan ju komma tillbaka då.”

Jag återvände till Rättsavdelningen. Fortfarande ingen annan jurist där. Så det var bara att sätta igång.

Klockan tre knackade jag på sammanträdesrumsdörren igen. Steg in och lämnade fram det av mig i min ensamhet upprättade och av Burlings sekreterare, fröken Alice Berggren, utskrivna avtalsförslaget i begärt antal exemplar och satte mig ner. Jag var beredd på att få springa tillbaka till Rättsavdelningen för att få hjälp av fröken Berggren med att få ändringar i avtalet införda. Men icke. Parterna läste noggrant genom avtalet. Fann inget att anmärka på. Skrev under, tackade mig för mitt arbete och jag kunde gå. Avtalsparterna avtågade därefter till en, som de förmodligen tyckte, välförtjänt middag på Operakällaren.

Burling kom in till mig påföljande dag och berättade att Odelfelt ringt och givit uttryck för sin stora belåtenhet över det sätt på vilket jag skött föregående dags avtalsskrivning. Jag var då tvungen att för Burling förklara varför jag gett mig in i förhandlingen. Jag var ju bara bankjuristaspirant, men hade med tanke på Rättsavdelningens anseende inte haft något annat val

än att ställa upp. Jag hade ju inte kunnat säga, att det inte fanns någon på avdelningen som kunde bidra. Mitt första ingripande hade emellertid blivit lyckat. Jag kände mig nöjd. Och tydligen gjorde avtalsparterna det också, ty ingen hörde därefter av sig.

Men mitt agerande hade varit mot reglerna. Bankjuristaspirant var man under de första sex månaderna i banken. Då avgjordes om man blev antagen som bankjurist och chefstjänsteman eller om man skulle lämna banken. Och under tiden som aspirant hade man ej rätt, som jag nämnt ovan, att avsända något brev eller någon skrivelse i bankens eller Rättsavdelningens namn utan att dokumentet först godkänts av Burling. Här hade jag alltså på egen hand utformat ett icke helt alldagligt avtal mellan några parter utanför banken. Avtalet fick visserligen i efterhand Burlings välsignelse, men jag blev klart informerad om vad som gällde för framtiden.

Så när några dagar senare jag för andra gången blev ”direkt-uppvaktad” av en av bankens medarbetare, denna gången inte en vice verkställande direktör, men en konstnärligt lagd medarbetare på bankens byggnadsavdelning, åtog jag mig att vara behjälplig först efter att ha frågat Burling om lov. Det förhöll sig så att banken till sitt 90-årsjubileum 1961 genom ett samarbete med den kände designern Stig Lindberg vid Gustavsbergs porslinsfabrik fått fram en sparbössa i plast i form av en skotsk terrier. Denna blev mycket uppmärksammasad och förkom som reklamartikel i banken åtminstone fram till början av 2000-talet. Den konstnärlige medarbetaren på Byggnadsavdelningen, som uppsökte mig och vars namn jag nu glömt, tyckte emellertid att banken borde ha en mer Handelsbanksanknuten sparbössa – en Oktogonformad sådan. Oktogonen var ju bankens logotyp. Han hade gjort en prototyp och bad mig att hjälpa honom ”söka patent” på den. Efter att ha underställt Burling frågan

blev detta ärende – sökande av mönsterskydd – tillsammans med tidigare nämnda företagsöverlåtelseavtal bland det första jag gjorde i Handelsbanken. Upphovsmannen fick sitt mönsterskydd, men sparbössan blev aldrig den stora succé som upphovsmannen hoppats på.

Stig Lindbergs Handelsbanks-Skotte.

Handelsbankssparbössan från 1961.

Vid läromästarnas fötter

De första sex månaderna vid Rättsavdelningen var till viss del nästan en direkt fortsättning på arbetet vid Tveta domsaga. Där hade man, med sina förslag till domar i handen, knackat på häradshövdingen Ekstedts dörr, stigit in och blivit visad till ett bord vid sidan av hövdingens. Häradshövdingen flyttade över till bordet och så läste, kommenterade och rättade han texten. På banken hade man sina brevförslag i handen, knackade på Burlings dörr, steg in i det stora hörnrummet och blev visad till ett bord vid sidan av Burlings bord. Burling slog på sin röda ”upptagetlampa”, flyttade över till bordet och så läste, kommenterade och rättade han texten.

De båda juristerna var utsökta behandlare av svenska språket och det är förmodligen få förunnat att ha fått en sådan gedigen utbildning i behandlingen av det svenska språket i skrift, som den jag fick av dessa båda språkets vårdare.

Till bankjuristaspiranttidens tråkiga sidor hörde, att det låg

aspiranten att tillbringa i princip tre timmar varje dag i bankens hypoteksvalv, för att granska de säkerheter som banken i Stockholmsrörelsen tagit in för beviljade krediter. Ett tråkigt göra – men oerhört lärorikt – och ett arbete, som gjorde att juristerna fick en utvecklad känsla för kreditgivningsverksamheten och för bankverksamhetens faror och fällor.

Handelsbankens hyres- och fastighetsexpert

Rättsavdelningens formella benämning var Centrala Rättsavdelningen. Det var alltså en central avdelning för hela banken i Sverige, från norr till söder, från öster till väster. Detta var på sitt sätt en garanti för att alla legala frågor i vilka banken var inblandad som part skulle få en likartad behandling, oavsett var de dök upp. De jurister som fanns på andra enheter i banken var notariatjurister och handlade sålunda ej ärenden i vilka banken ingick som en part. På grund av bankens framgångsrika verksamhet och den ökade komplexiteten i denna verksamhet ökade arbetsbelastningen på Rättsavdelningen kraftigt allteftersom tiden gick.

Under tiden från början av 1960-talet fick sålunda checksystemet en starkt ökad spridning i Sverige. Flertalet anställda utanför LO-sektorn fick sin lön i form av checklön. Den anställda tilldelades ett checkkonto med checkblanketter och lönen sattes in på checkkontot som fördes i arbetsgivarens bank. Alla insåg inte risken med checkblanketter som kom i orätta händer, och en tsunami av checkstöldar och checkbedrägerier utvecklades under 1960-talet med polisutredningar och rättsprocesser som resultat. I dessa bedrägerier var banken alltid en av parterna eftersom kontona fördes i banken. Och eftersom banken i Handelsbankens fall företrädde av Centrala Rättsavdelningen hamnade alla dessa ärenden på Rättsavdelningens bord. Mycket tidskrävande och mycket tråkiga ärenden att ta hand om.

En annan kategori av ärenden, som tyngde Rättsavdelningen avsevärt, var fastighets- och hyresärenden. Banken fick enligt banklagen i princip ej äga fast egendom. Undantag utgjorde fastigheter i vilka banken drev verksamhet och fastigheter banken ropat in på exekutiv auktion för att skydda förfallen fordran. Den första kategorin var ganska stor. Banken hade vid den här tiden drygt 400 kontor i landet, många av dessa i förhyrda lokaler, men en stor del av kontoren fanns i fastigheter som banken ägde och i vilka det, förutom banken, oftast fanns ett antal hyresgäster, såväl privatpersoner som kontor och butiker. Hyresförhållandena reglerades av hyresregleringslagen, vars tillämpning stundom kunde vara snårig. Och eftersom banken var part i dessa hyresförhållanden, antingen som hyresgäst eller som hyresvärd, hamnade alla hyresärenden liksom ärenden rörande bankens fastighetsförvärv, exekutiva auktioner och fastighetsförsäljningar på Centrala Rättsavdelningen.

Bankjuristerna sökte i möjligaste mån undvika de här två kategorierna av ärenden, men det var Burling som fördelade ärendena. Så en dag kom han på idén att lägga alla hyresärenden och fastighetsärenden på en jurist, medan de andra fick de ökande checkbedrägerierna på sina lotter. Den jurist som fick hyresärendena på sin lott var jag. Till en början var jag mycket missnöjd. Det var inte särskilt glamouröst att sitta med hyresärendena och fastighetsärendena. Men å andra sidan, det var inte särskilt glamoröst med checkbedrägerier heller.

Jag lyckades vända situationen till min fördel. Jag kom genom mitt arbete i god kontakt med bankens distriktschefer och deras ställföreträdare och med bankens kontorschefer över hela landet. Jag fick åka ut och företräda banken i hyresnämnder och rådhusrätter och skaffade mig ganska snart namn om att vara Handelsbankens ”hyres- och fastighetsexpert”.

Min första tjänsteresa i banken kom sålunda att gå till Luleå, där Handelsbanken hade uppfört en ny fastighet, som bland an-

nat skulle inrymma distriktscentralen för Luleådistriktet. Hyror för hela fastigheten skulle fastställas av hyresnämnden och min uppgift var att söka uppnå så höga hyror som möjligt i fastigheten. Det gällde då att lägga fram ett väl genomarbetat kostnadsunderlag och att finna övertygande argument. Jag lyckades väl i denna min första externa uppgift och rönste stort beröm från distriktschefen Sven Boström, som jag kom att komma på mycket god fot med, och som jag senare under min tid i banken upplevde som en synnerligen angenäm person som uppskattade mig och mina insatser.

Fusionen år 1919 mellan Stockholms Handelsbank och Bankaktiebolaget Södra Sverige, som resulterade i en bank som erhöll namnet Svenska Handelsbanken, medförde också att den fusionerade banken kom att äga ett stort antal fastigheter i södra Sverige. Bankaktiebolaget Södra Sverige hade haft som policy att förlägga sina bankkontor på våningen en trappa upp i sina fastigheter och att se till att entrén till trappan upp till banken flankerades av två ”fina” butiker, till exempel en juvelerarbutik och en pälsaffär. Rörelser, som i sin tur drog nytta av att ligga i den prestigefyllda bankfastigheten.

På 1960-talet ändrades emellertid i banken synen på banklokaler. Banken skulle komma närmare kunderna. Den skulle inte ha sin exklusiva och avskilda prägel. Banklokaler skulle ligga i gatuplanet, så då gällde det att få Rättsavdelningen att se till att banken kunde komma åt gatuplanslokaler, det vill säga juvelerarbutikerna, pälsaffärerna, urmakerierna etcetera. Banken sade helt enkelt upp affärsidkarna för avflyttning för att göra om butikerna till välbelägna bankkontor.

Uppsägningsärendena hamnade utan undantag på mitt bord. Det var inga trevliga ärenden. Affärsidkarna hade ofta haft sina butikslägen länge. Hyrorna hade på grund av hyresregleringslagen varit låga under många år. Butikslägena var inarbetade och hyres-

gästerna – tidigare vänner till banken – försatt inte tillfällena att sprida sitt missnöje bland sina kunder när uppsägningarna kommit. Det var en delikat uppgift att som företrädare för banken, föra dessa ärenden så att banken och hyresgästerna skildes som vänner, vilket skedde genom att erbjuda, såvitt möjligt, likvärdiga ersättningslokaler, ekonomisk gottgörelse etcetera. Men aldrig någonsin hade väl lokalerna i bankens fastigheter lovprisats så mycket, som när det gällde att om möjligt förhindra uppsägningen. Jag tror jag vågar säga, att jag i samtliga fall lyckades ganska väl med att få ut hyresgästerna och likväl behålla dem som vänner till banken. Det gällde såväl i Oskarshamn, i Eskilstuna som i Karlskrona och Borås.

Handelsbanken var vid denna tid den dominerande ”byggarkbanken” i Sverige. Man finansierade många mycket stora byggnadsprojekt och hade även ett sparprogram för kunder, i vilket man sparade på särskilt konto – Bosparkonto – för att sedan få förtur att köpa nybyggda radhus finansierade av Handelsbanken. Jag kom sålunda också att bli mer och mer involverad i ärenden rörande stora byggnadskreditiv för stora exploateringar i såväl centrala Stockholm – Sergels torgbyggnationen – som i förorter som Brandbergen, Fisksätra och Nacka med flera. Det föreföll mig till slut, som om mitt namn kom upp så snart man kunde finna någon koppling till betong, murbruk eller tegelsten. Mitt namn blev något av ett begrepp i dessa frågor och jag skaffade mig ett fint nätverk av uppskattande bankkollegor.

Detta resulterade till slut i att chefen för bankens Byggnadsavdelning, Torsten Attarp, vid ett samtal framförde tanken och erbjudandet att jag skulle lämna Rättsavdelningen för att bli Byggnadsavdelningens egen jurist. Jag var inte särskilt intresserad av tanken. Det vore att låsa in sin framtid alltför enkelriktat och jag kunde med bibehållen respekt tacka nej, när det visade sig att Burling motsatte sig idén. Den Centrala Rättsavdelning-

en var den enhet som skulle handha de här frågorna och för tillfället var Carl-Otto Beckvid den företrädare som Rättsavdelningen använde för dessa frågor. Punkt och slut.

Korta semestervikariat vid direktionsprotokollet

I maj 1962 blev jag uppringd av bankens direktionssekreterare Sven Fogelberg, tidigare bankjurist vid Rättsavdelningen, som meddelade mig att han skulle ha semester i juni månad, och han frågade om jag skulle vilja hoppa in för honom som sekreterare i bankens direktionsmöten måndag, onsdag och fredag förmiddagar under hans semester. Åtagandet innebar att föra protokoll vid sammanträdena, skriva ut protokollen samma dag och distribuera dem och åtgärda de saker, som direktionen eventuellt ålagt protokollföraren under sammanträdet. Samtidigt innebar arbetet att man fick en mera direkt insyn i ledningsarbetet i banken, och man fick tillfälle att exponera sig själv inför bankens centrala ledargarnityr. Det var alltså inte svårt att tacka ja.

Vad jag naturligtvis inte visste då var, att jag skulle känna mig tvungen att lämna Agneta på BB bara någon timme innan Gabriella föddes. Vi åkte in till BB på söndagen den 19 juni, efter att Agneta under flera timmar känt att tiden för vår bebis ankomst var inne. Vi kom sålunda in på seneftermiddagen, men det tog lång tid för Gabriella att komma till världen. Jag skulle sitta som sekreterare i direktionen påföljande morgon kl. 9, och det fanns ingen som jag kunde ringa för att be om hjälp att ersätta mig. Så när klockan med råge passerat midnatt tvingades jag att säga till Agneta, att jag var tvungen att ge mig av hem för att få några timmars sömn. Jag skulle ju ut till Håselby gård, där vi bodde, och kunde inte räkna med att vara där förrän efter klockan ett på natten. Eftersom Agneta skulle föda under hypnos skulle jag inte få vara närvarande under själva

förlossningen, utan jag skulle få sitta i ett väntrum och vänta på utvecklingen.

Agneta sade: ”Åk du hem och se till att få några timmars sömn”.

En som emellertid inte tog det hela lika lugnt var avdelnings-sköterskan på BB-avdelningen.

Jag fick tag i henne och sade: ”Jo, syster, jag har ett viktigt sammanträde i morgon bittida så jag måste åka hem för att få några timmars sömn. Jag undrar om syster skulle vilja vara snäll att ringa mig och meddela mig när barnet kommit. Men ring helst inte före klockan halv sju.”

Om blickar hade kunnat döda hade bebisen, efter denna lilla begäran till avdelningssköterskan, blivit faderlös. Men hon visade sig storsint och klockan halv sju på morgonen den 20 juni ringde hon och meddelade att Agneta fått en dotter. Gabriella var född.

Eftersom jag till någon av direktionsledamöterna veckan före Gabriellas födelse yppat, att Agneta väntade barn vilken dag som helst, ställde en av direktionsledamöterna precis före sammanträdet måndagen den 20 juni 1962 till mig frågan om det blivit något barn ännu. Jag kunde då stolt svara ”ja”, varpå samtliga direktionsledamöter gratulerade mig till bebisen. Någon notering om detta gjorde jag dock icke i protokollet från direktionssammanträdet.

Mitt inhoppsom protokollförare vid direktionssammanträden uppskattades tydligen, ty påföljande år kom erbjudandet upp igen och jag accepterade naturligtvis. Familjens semester planerades så att det skulle vara möjligt. Denna gång var det inte lika dramatiskt. Men min uppfattning att det var bra att visa sitt ansikte och göra ett gott arbete visade sig riktig, ty på hösten 1964 kom ett erbjudande från chefen för Provinsrörelsen via dennes assistent Per Lindblad, som jag ju kände från Lund, om jobbet som chef för Notariatavdelningen i Helsingborg. Agneta och jag hade då

blott ett drygt år tidigare flyttat in på Poppelvägen. Agnetas pappa hade avlidit bara några månader tidigare och Agnetas mamma hade en tung sorgeperiod. Och jag var intresserad av att hålla mig kvar i maktens korridorer och inte försvinna ner i marginalen i Helsingborg, även om det skulle betyda en chefsbefattning och bättre lönevillkor. Jag tackade med ovanstående motivering, med undantag för argumentet om maktens korridorer etcetera, vänligt nej till det fina erbjudandet.

Men dessförinnan hade jag kommit att tvivla på vilket intryck jag gjort på min omgivning. Sven Fogelberg, som vid två tillfällen erbjudit mig att vikariera för honom, avled hastigt i leukemi. En ny direktionssekreterare skulle utses. Jag hoppades naturligtvis mycket på att jag skulle komma ifråga. Jag hade ju redan visat vad jag kunde. Gissa om min besvikelse när det kungjordes att Carl-Erik Feinsilber, anställd ungefär ett halvt år efter mig på Rättsavdelningen, hade blivit utnämnd. Carl-Erik var mer en person i Burlings smak än vad jag var, och han uppträdde med en självklar naturlig säkerhet. Jag kände mig förbigången.

Carl-Eriks fortsatta karriär i livet, som jag redovisat ovan, blev emellertid ett bevis på att han var en mycket skicklig och duglig person och att valet av honom därmed också var ett korrekt val. Efter ett flertal betydande befattningar i svenskt näringsliv avslutade Carl-Erik sin karriär som vd i Industrivärden, som nämnts ovan.

Min tid skulle komma, visade det sig, och det var som vanligt bäst som skedde.

Columbia-Amsterdam-Leiden universities summer program in American Law

Men tiden gick och jag blev mer och mer involverad i fastighets-, exploaterings- och hyresfrågor och exekutiva auktioner och jag tyckte att inget hände. Jag började inse att jag efter drygt fyra år på Rättsavdelningen borde försöka göra något annat. Och då kom Burling och erbjöd mig att åka på en sommarkurs i American Law i Amsterdam anordnad av Columbia University i New York tillsammans med universiteten i Amsterdam och Leiden. Min Rättsavdelningskollega Jan Romney hade gått kursen året före. Denna kurs kom att bli en väckarklocka för mig och ledde till att jag sökte till master-utbildningen vid Columbia University och blev antagen. And the rest is history, för vilken finns omfattande redogörelse i avsnittet Min skolgång och utbildning (del 2 av denna minneskrönka).

Alldeles efter det att jag blivit antagen till masterprogrammet i Comparative Law vid Columbia University i New York fick jag erbjudande om posten som chef för västra distriktet inom bankens Stockholmsrörelse. Jag tackade nej till erbjudandet under åberopande av mitt beslut att genomgå den ettåriga juristutbildningen i New York. Banken återkom då några veckor före min avresa till USA och erbjöd mig tjänsten som assistent till chefen för Stockholmsrörelsen med tillträde den 1 augusti 1967, det vill säga efter genomförda USA-studier. Med stor tacksamhet accepterade jag erbjudandet. Nu visste jag att jag hade något att komma tillbaka till efter genomförda studier.

Efter litet drygt fyra år och tio månaders tjänstgöring på Rättsavdelningen och i medvetande om att jag ej skulle återkomma dit tog jag farväl av Burling och Rättsavdelningen och gav mig i väg på ett nytt äventyr, universitetsstudier i USA.

Stockholmsrörelsen

När jag fullgjort första hälften av mina studier vid Columbia University och alltså kommit in på vårterminen började frågan om vad jag skulle göra efter genomförda studier att pocka på svar. Skulle jag hålla fast vid det erbjudna – och accepterade – jobbet som assistent till chefen för Stockholmsrörelsen i Handelsbanken eller skulle jag, när nu kanske tillfälle gavs, överväga något jobb i USA.

Jag hade inte funderat så länge på frågan när jag den 22 mars 1967 blev kallad till the Dean's office på the Law School. Dean Warren förklarade att man från the University of California i Los Angeles (UCLA) fått förfrågan om förslag på "research assistant" till UCLA Law School, och han hade efter diskussioner med kollegerna i Law School-kollegiet kommit fram till att erbjudandet skulle gå till mig. Jobbet avsåg en period på nio månader med början den 1 september 1967 och skulle vara förenat med ett arvode om USD 7 000 för hela tidsperioden. Det faktum att erbjudandet gick till mig var oerhört hedrande. Jag hade uppenbarligen lyckats utmärka mig i mina studier på ett sådant sätt, att de akademiska lärarna rekommenderade mig i konkurrens med alla inhemska studenter. Ett läsår, september-maj, vid UCLA var ytterst lockande. Jag bad om några dagars betänketid för att tala med min hustru.

Efter att ha vägt alla fördelarna – som var tunga – mot nackdelarna, såsom ett ekonomiskt ej särskilt lysande erbjudande, praktiska och ekonomiska svårigheter vid ometablering av familjen från New York till Los Angeles, nödvändigheten att gå tillbaka

till banken och meddela att jag avstod från direktörsassistent-jobbet och därmed förmodligen för gott stänga dörren för nya erbjudanden från Handelsbanken, kom Agneta och jag gemensamt fram till att jag skulle avböja erbjudandet vilket jag gjorde.

Men de funderingar som UCLA-erbjudandet givit upphov till, väckte nya tankar. Skulle jag försöka att få ett jobb på någon Wall Street-law firm och sålunda söka visum för att få stanna i USA ytterligare något år? Vi skulle då förmodligen kunna behålla vår bostad och ej behöva ta på oss några digra ometableringskostnader. Betalningen skulle med säkerhet vida överträffa vad man diskuterat i UCLA-fallet och jag skulle förmodligen kunna försörja familjen på vad jag skulle komma att tjäna. Det var ett på sitt sätt lockande alternativ. Det skulle också ge mig viss revansch på dem, som ställt sig frågande till vad jag hade i USA att göra.

Agneta och jag diskuterade allvarligt även denna fråga, men svaret blev till slut ett ”nej”. Det fanns många skäl till detta beslut. Borta bra men hemma bäst. Det skulle bli minst sagt slitigt att jobba på law firm i New York. Agneta hade haft en jobbig och ganska ensam vistelse i New York som det var angeläget att göra något åt. Och av stor betydelse för oss var vidare den skyldighet vi genom ett beslut att stanna i USA skulle kunna komma att lägga på Calle, nämligen den att eventuellt tvingas åka till någon djungel som soldat, om USA skulle råka i belägenheten att tvingas göra om något i stil med Koreakriget eller Vietnamkriget. Den risken kunde man inte bortse från. Tanken på att man som svensk medborgare skulle kunna tänkas behöva delta i ett krig i Afghanistan fanns överhuvudtaget inte. En annan viktig förutsättning, även för detta beslut, var att jag ju hade en direktörsassistentstol i Stockholm som väntade på mig.

Den 1 augusti 1967 tillträdde jag befattningen som assistent till chefen för Handelsbankens Stockholms-rörelse, till vilken posi-

tion Ulf Baeckström blivit utnämnd sedan Bertil Odelfeldt gått i pension. Min nya tjänst förde mig in i en ny krets i banken. Jag var plötslig direktörsassistent med de rättigheter det medförde. Till exempel att intaga sina luncher i direktionsmässen vilket var trevligt. Man såg där på nära håll alla medlemmarna i bankledningen, ävensom några av de tidigare medlemmarna som till exempel Tore Browaldhs far, Ernfrid Browaldh som varit vd före Tore. Av de aktiva medlemmarna i bankledningen kan nämnas provinsrörelsens chef Hilding Melin, hans närmast underställda chefer inom provinsrörelsen Bertil Hedensjö och Pontus Anderlind samt Hans-Erik Wihlborg. Vidare naturligtvis mina nya kolleger inom Stockholmsrörelsen, Ulf Baeckström, Arne Hedskog, Tore Sjöborg och J-O von Essen. Och Bengt Hallström, som liksom jag på sin tid på Spyken av vår gemensamme lärare i engelska blivit förärad en "hedersbenämning", nämligen "doktor". Och i Stockholmsrörelsens ledning ingick även min gode vän och tingsnotariekollega Ingvar Zackrisson.

I direktionsmässen fanns på den tiden fem stora måltidsbord, två i ett rum och tre i ett annat. Mellan rummen fanns ett stort, brett valv, så de två rummen kunde upplevas som ett stort rum. Vid de två borden i ena rummet satt endast "fulla" direktörer, det vill säga direktionsledamöter, ävensom styrelseledamöter, i den mån de åt i mässen. I det andra rummet var två av borden för biträdande direktörer och ett av borden för direktörsassistenter. Eftersom det icke fanns fasta platser vid de olika borden kom man vid luncherna i god kontakt med de kolleger som tillhörde ens egen "klass". Man hade ju olika bordsgrannar varje dag. Men man fick ju även tillfälle att se "de stora elefanterna" på nära håll.

En betydelsefull del av mitt arbete som assistent till chefen för Stockholmsrörelsen utgjordes av sekreterarskapet i den så kallade "Stockholmsförvaltningen", det vill säga beslutskommittén inom

Stockholmsrörelsen beträffande såväl kreditärenden som administrativa ärenden. Här fick jag verkligen nytta av de kunskaper i sekreterarskap, som jag förvärvat under min tingsstjänstgöring och under mina inlägg som sekreterare i bankens direktion några år tidigare. Arbetsuppgifterna gav också en mycket god inblick i bankens kreditrörelse i stockholmsregionen.

Jag kom också genom arbetet i god kontakt med de fyra distriktscheferna i Stockholm, som när jag återvände från Columbia University hade cirka 18 månader bakom sig i sina tjänster. Två av dem – Lennart Granander och Gunnar Bäckman – hade många års erfarenhet som kontorschefer i Stockholm. Sven Sjögren, som hade fått det jobb jag tackat nej till, hade en gedigen kontorskarriär i Provinsrörelsen bakom sig, och den fjärde – Lars Jacobsson – var akademiker från Lund i min ålder som arbetat som kamrer på låneavdelningen vid Centralkontoret vid Kungsträdgården. I kontakten med dem märkte jag att de betraktade mig med den misstro som alltid finns mellan personal på linjen och personal i staben. Och det framstod ganska snart för mig att det vore klart mycket roligare att vara ”tupp på egen gödselstack” än assistent till chefen. En lärdom jag hade nytta av senare i livet också.

Den 26 oktober 1967, det vill säga när jag hade blott drygt två och en halv månad bakom mig som assistent till chefen för Stockholmsrörelsen, kom beskedet att samtliga distriktschefer i landet – ett drygt 20-tal – samt all personal vid Provinscentralen och Stockholmscentralen skulle samlas för information i styrelsesalen i Stockholm. När vi kom för att intaga våra platser stod bankens vd, Rune Höglund, vid dörren och tog var och en i hand och önskade välkommen. Därefter höll han en information i vilken han meddelade att det beslutats att bankens organisation sedan decennier tillbaka med en uppdelning på Provinsen och Stockholm skulle ändras. Bankens verksamhet skulle i framtiden drivas med en uppdelning på inlåning respektive utlåning.

Ansvar för inlåningen och administration skulle ligga på vad som skulle komma att kallas "Kontorsrörelsen". Ansvar för utlåningen skulle ligga på "Kreditrörelsen". Banken skulle delas upp i tre regioner, som vardera skulle ledas av två centralt placerade regionchefer, en från Kontorsrörelsen och en från Kreditrörelsen. Under dessa skulle distriktscheferna sortera och kontoren skulle vara underställda distriktscheferna. Provinscentralen och Stockholmscentralen skulle sålunda försvinna. Principen var klar, men detaljutformningen skulle bli klar först veckan före jul. Det enda jag med säkerhet visste efter informationsmötet var sålunda, att jag inte hade mitt jobb kvar.

Med hänsyn till min bakgrund kände jag mig emellertid inte särskilt orolig. Till att börja med. Men allteftersom tiden gick och rykten började gå om detaljerna i den nya organisationen, och då jag inte lyckades höra mitt namn i någon diskussion, steg min oro. Efterforskningar jag gjorde och frågor jag ställde inför vår familjs resa till Malmö för att fira jul- och nyår hos mina föräldrar, gav vid handen att jag tappats bort vid planeringsarbetet. Men precis före vår avresa fick jag beskedet att jag blivit placerad på den nyupprättade Kreditcentralen som assistent till chefen för kreditgivningen inom Stockholmsdistrikten Arne Hedskog och medlem av Stockholmsdistriktens kreditkommitté. Jag blev sålunda ledamot av den grupp – Kreditkommittén – som skulle granska och bereda de kreditärenden som var av den digniteten att de ej kunde avgöras av de enskilda kontoren, utan som skulle vidare till Kreditkommittén eller till bankens centralstyrelse för beslut.

Vad man i realiteten gjort, var att man sedan organisationen lagts fast och man genom mina frågor blivit uppmärksammas på att man tappat bort mig, utökat Kreditkommitténs sammansättning med en ledamot och skapat en separat liten krok, på vilken jag hängdes upp.

Men det var ju bra.

Kreditcentralen

Jag tog mig an mina nya uppgifter med stor entusiasm, men märkte snart att det blev konkurrens om arbetsuppgifterna. När jag inte tilldelades arbetsuppgifter gav jag mig till att söka skaffa mig dem själv. Jag sågs inte med blida ögon av de övriga, från tidigare samkörda medarbetarna vid Kreditcentralen. Jag utgjorde någon sorts onödigt inslag. Man hade svårigheter att hitta arbetsplats för mig rent fysiskt, men löste det slutligen genom att förvisa mig till ett rum på rejält avstånd från övriga inom enheten. Och man glömde ofta att informera mig om sammanträden eller viktiga beslut.

Jag trivdes sålunda inte särskilt bra. Kände mig – och var – ovälkommen. Den enda ljusglimten var att jag hade en trevlig sekreterare – Birgitta Andersson – som även hon lade märke till den situation jag, och därmed också hon, hamnat i.

Tillfrågad av chefen på Kreditcentralen hur jag trivdes på avdelningen svarade jag att jag tyckte att man borde dra mer nytta av mig, förse mig med mer arbetsuppgifter och med mer kvalificerade arbetsuppgifter, eftersom jag ansåg mig klart undersysselsatt och underutnyttjad. I realiteten kände jag mig övertalig och överflödig. Jag upplevde att jag inte hade något särskilt meningsfullt att göra och började fundera på om Handelsbanken var platsen för mig och hur det såg ut på andra håll. Hade jag verkligen fattat rätt beslut när jag valde bort en framtid i USA?

Chefen bollade frågan vidare och någon tid senare blev jag inkallad till en av regioncheferna, en verklig långvägare i banken.

Han hade en mycket gedigen bankmannakarriär bakom sig men hade, skulle det visa sig, föga till övers för akademiska studiers betydelse i bankmannens liv.

Vårt samtal började med att han sade att han trodde sig veta att jag inte trivdes helt med min situation på Kreditcentralen. Något som jag bekräftade. Han förklarade sig ha full förståelse för mina känslor och rådde mig att söka ett jobb som avdelningskamrer i exempelvis Falun för att under några år där skaffa erfarenhet för mer kvalificerade tjänster i banken. Något annat råd hade han ej att ge mig.

Ett strålande fint veckoslut i maj för Agneta och jag med Gabriella och Calle i bil upp till Falun. Naturen stod i sin färgaste skrud och Agneta och jag njöt av besöket i Falun och färden runt Siljan. Men det stod också fullständigt klart för oss att vi genom vår drygt tvååriga vistelse i Jönköping tio år tidigare fyllt våra livskvoter av liv i liten mellansvensk residensstad varför en flytt till Falun icke föreföll på något sätt lockande.

Jag beslöt mig för att vänta ut utvecklingen. Jag kunde notera att mina kolleger från Rättsavdelningen – Carl-Eric Feinsilber och Jan Romney – gått vidare till intressanta jobb i banken. Jag satt inte direkt i sjön. Det gällde att se till att utföra tilldelade uppgifter på sådant sätt att någon kritik inte kunde riktas mot mig och att ha is i magen.

Jag meddelade regionchefen att jag inte skulle söka kamrersjobbet i Falun.

”Jaha, det är ditt beslut och då får det väl bli så”, svarade regionchefen, som jag därefter inte kunde räkna in i min supporterklubb.

Min tid på Kreditcentralen, som omfattade tiden den 1 januari 1968 till den 31 juli 1969 kom att sammanfalla med den tid då vänsterkrafterna i världen stod på sin absoluta topp. Universitetskravaller runt om i världen, kårhusockupation i Stockholm,

vänsterkrav på socialisering av apoteksväsendet i Sverige och på socialisering av bankerna etcetera. Samtidigt med detta rådde hårda kreditrestriktioner i Sverige. Bankernas rätt att låna ut pengar sattes i relation till respektive bankers vilja att placera sina tillgångar i bostadsobligationer.

I detta läge kom en stor del av arbetet på Kreditcentralen att bestå i kontroll av att kontoren höll sig inom de angivna utlåningsramarna. Något som ej var så enkelt för kontoren mot bakgrund av den stora kreditefterfrågan som fanns, kombinerat med banktjänstemännens nästan medfödda vilja att tillgodose sina kunders önskemål och behov samt bristande förmåga att avvisa lånepropåer. Kontorspersonalens sätt att lätta på kredittrycket var att blunda för goda kunders övertrasseringar av checkräkningarna. Man lät kunderna själva ta sig krediter utöver vad som beviljats.

Varje månad följdes kontorens utlåningsvolymerna upp och bannbullor utfärdades. Och se där, här fanns en uppgift för Carl-Otto. Att åka ut till kontoren och distriktscentralerna och ge uttryck för det missnöje som fanns centralt i banken med kontorens ohörsamhet och slapphänthet i kontrollen av checkräkningskrediternas utnyttjande.

Det budskapet, som jag tvingades åka ut och delge kontors- och distriktschefer gjorde mig inte till någon särskilt välsedd person bland dessa personalkategorier, men gav mig pluspoäng hos ledningarna för såväl Kreditrörelsen som Kontorsrörelsen.

Lika dåligt som jag trivdes med mitt jobb inom Kreditcentralen lika dåligt trivdes den man – Sven Sjögren – som blivit chef för Västra distriktet i Stockholm när jag tackade nej inför min USA-resa. Sven Sjögren, som var en självständig, ytterligt kompetent, handlingskraftig och erfaren bankman av den gamla skolan, hade gjort hela sin karriär i banken utanför storstäderna.

Sin utbildning hade han fått helt genom interna bankutbildningar och genom sitt arbete. Han var ingen bekväm ja-sägare.

Det berättas att Sven Sjögren en gång, när han råkat på kollektionskurs med sin chef vid kontoret i en stad i södra Sverige, sände in en ansökan till Handelsbankens centrala personalavdelning i vilken han förklarade: ”Jag anmäler mig härmed som sökande till samtliga för närvarande ledigförklarade platser i banken.”

När han accepterade chefskapet för Västra distriktet i Stockholm insåg han inte hur mycket närheten till de centrala enheterna kunde inskränka på hans självständighet. På senvåren 1969 förklarade han, att han önskade få byta till något distriktschefsjobb med distans till Stockholm.

I den turbulens som just då rådde inom banken hade banken lyckats locka till sig bankdirektören Eric Ehn från Sundsvallsbanken för att bli distriktschef i Umeå. Men innan han hunnit tillträda blev det bekant, att distriktschefen Sixten Eriksson i Malmö skulle avgå mot slutet av året. Då ville Ehn få Malmö i stället för Umeå vilket banken gick med på. Umeå blev alltså ledigt och Sven Sjögren fick frågan om han tyckte att Umeå låg för nära Stockholm eller kanske rent av kunde vara acceptabelt. Sven tackade ”ja” och därmed blev Västra distriktet i Stockholm ledigt. Tore Sjöborg, som varit med och erbjudit mig chefskapet för Västra distriktet i Stockholm inför min USA-resa, kom tillbaka till mig och erbjöd mig ånyo att få jobbet. Ett erbjudande, som jag med stor glädje omedelbart tackade ja till.

Strax efter att Sven Sjögren accepterat placeringen i Umeå blev det bekant, att även Gävle skulle få ny distriktschef, något banken hållit inne med till dess Sven Sjögren accepterat Umeå. Detta störde Sven oerhört och kom förmodligen att utgöra skälet till att han ganska snart därefter, efter en lång karriär i Handelsbanken, sökte sig utanför banken och blev vd för Östergötlands

Sparbank i Linköping, och som sådan en ledande figur i sparbanksvärlden under återstoden av sin aktiva bankmannagärning.

Inte heller i Malmö gick det som Handelsbanksledningen tänkt sig. Innan Eric Ehn hunnit komma över till banken avgick Handelsbankens vd Rune Höglund och Sundsvallsbankens chef, tillika Eric Ehns chef, Jan Wallander efterträdde Höglund. Ehn valde då att stanna kvar i Sundsvallsbanken.

Västra distriktet i Stockholm

Jag blev chef för Västra distriktet i Stockholm den 1 augusti 1969.

Innan jag lämnade Kreditcentralen blev jag inkallad till chefen för ett samtal. Han tackade mig för den tid jag arbetat på Kreditcentralen och gav uttryck för stor uppskattning av mig som medarbetare vilket glädde mig.

När jag kom ut från chefens rum satt nästa besökare och väntade i den lilla soffgrupp som fanns utanför hans rum. En vid bankens industriexpertis tämligen nyanställd ung civilekonom som jag träffat någon enstaka gång – Tom Hedelius – som var på väg in för att få veta att han blivit befordrad till kreditdirektör i Kreditcentralen och ledamot av Kreditkommittén. Och alltså min efterträdare. Det har alltid roat mig att skämta om att jag var den, som genom min befordran till distriktschef öppnade vägen för Tom Hedelius, sedermera bankens framgångsrike vd.

Det vore fel att påstå att jag möttes av applåder och jubel när jag kom till befattningen som distriktschef. Nej, jag möttes nog mest med misstro av kontorscheferna.

Det kunde läggas mig till last att jag saknade kontorserfarenhet. Två av de andra tre distriktscheferna, Gunnar Bäckman på Norra distriktet och Lennart Granander på Södra distriktet, hade decennier av kontorserfarenhet bakom sig. Jag var 15-20 år yngre än dem. Jag hade ingen dokumenterad personalledningserfarenhet och mina dittillsvarande framträdanden inför

kontorscheferna och distriktscheferna hade präglats av rollen som springpojke för de centrala enheterna i banken. Och jag skulle komma i stället för den trevlige, kunnige och erfarne Sven Sjögren.

Oddsens kunde ha varit bättre.

Min närmaste chef blev Tore Sjöborg inom Kontorsrörelsen. Jag hade haft mycket med Tore att göra redan på rättsavdelningstiden och jag betraktar nog honom som en av mina främsta och mest betydelsefulla mentorer i banken. En mycket öppen, renhårig person, som jag hade mycket stort förtroende för.

Det första att göra som ny distriktschef var att ta kontakt med min företrädare Sven Sjögren, för att få till stånd ett ordnat övertagande av jobbet. Introduktion för personalen, introduktion för kontorscheferna, introduktion för kunderna etcetera. Men Sven hade ju fått jobbet som distriktschef i Umeå och hade på sin sida samma behov vad avsåg hans nya tjänst.

”Det här kan vi göra snabbt”, sade Sven Sjögren. ”Du har ju redan träffat personalen och alla kontorscheferna när Du varit här för att läxa upp oss för att vi inte följt kreditrestriktionerna. Så dom känner dig och du lär snart känna dom. Och kunderna får kontorscheferna presentera för dig. Men en sak skall vi göra tillsammans. Jag skall nämligen försöka få med dig i Rotary. Det är en stor hjälp för dig att vara med där och där kommer du inte in utan min hjälp” sade Sven.

Min första onsdag som distriktschef tog Sven med mig till Stockholms Västra Rotaryklubb som sammanträdde på Restaurang Piperska Muren på Scheelegatan. Han presenterade mig för presidenten, sjukvårdsborgarrådet i Stockholms stad, Folke Kyling.

”Folke, jag har just blivit utnämnd till distriktschef i Umeå och kommer alltså att lämna Stockholm. Det här är Carl-Otto Beckvid, min efterträdare. Jag måste alltså begära mitt utträde ur

klubben, men Carl-Otto skulle bli en mycket värdefull medlem i klubben och han vill väldigt gärna bli medlem. Jag kan verkligen gå i god för honom. Vad säger Du om det?” frågade Sven.

”Nämen vad säger du, Sven? Gratulerar, men det var ju tråkigt att du lämnar oss.”

”Ja, men du får Carl-Otto i stället”, sade Sven.

”Ja, men då får väl Carl-Otto också överta skattmästarsysslan efter dig”, sade Folke Kyling.

Sven hade inte andats om någon skattmästarsyssla för mig.

”Självklart. Det gör han så gärna”, sade Sven.

”Okej, då tar vi in Carl-Otto som medlem vid första ordinarie mötet i september och väljer honom till skattmästare samtidigt”, sade Folke Kyling.

När vi en timma senare lämnade Rotarylunchen sade Sven: ”Nu klarar du resten av det här jobbet själv. Så nu kan jag med gott samvete resa till Umeå”.

Och därefter skildes våra vägar.

Jag kom sedan att sitta i Stockholm Västra Rotaryklubbs styrelse i sammanlagt tio år, som avslutades med ett år som president och därpå ett år som past president. Och när detta skrives har jag varit rotarian i 53 år.

Distriktscentralen för Västra distriktet – vanligen kallad ”DC Väster” – var lokaliserad i en nybyggd fastighet på Fridhemsplans norra sida, där vi disponerade rymliga lokaler på våningen en trappa upp. Till lokaler i samma plan hade banken utlokaliserat bankens arbitrageavdelning. Även bankens rembursavdelning fanns i huset. I gatuplanet låg Handelsbankskontoret Fridhemsplan.

Distriktsledningen bestod av mig som chef, min sekreterare Birgitta Nyström – sedermera gift med Mats Edenhammar, en livslång Handelsbanksmedarbetare – administrative chefen Tore

Sjögren, marknadschefen Stig Jansson samt konsulenterna Olle Edoff och Sune Malm. Jansson lade Jan Wallander, direkt efter sitt tillträde som vd i banken, beslag på under sitt arbete med omorganisationen av banken. Jansson flyttade efter utfört arbete för Wallander till Åmål som kontorschef. Olle Edoff och Sune Malm fick lämna distriktsledningen i och med den omorganisation av bankens marknadsavdelning, som jag kommer till nedan.

Som ny marknadschef efter Stig Jansson kom Pär-Ivan Pärson, gemenligen kallad PIP, från Göteborg på våren 1970. PIP hade hamnat i ett svårt läge i samband med den nästan totala nedläggning av bankens marknadsavdelning, som Jan Wallander genomförde den 1 april 1970. Marknadsavdelningen hade ett 60-tal medarbetare och nedläggningen kungjordes genom ett beryktat så kallat internt meddelande i banken med följande drakoniska lydelse:

”Marknadsavdelningen saknar arbetsuppgifter fr.o.m. den 1 april 1970.”

PIP, som skulle tillträda en befattning vid Marknadsavdelningen i Stockholm, var därmed utan jobb. Jag fick ”förfrågan” från centralt håll om jag kunde ”ta hand om” PIP. Jag behövde en ersättare för Jansson men framställde det gentemot frågeställaren som om jag gjorde en stor uppoffring, när jag accepterade att PIP kom till DC Väster. Med PIP:s ankomst inleddes en lång vänskap. Från DC Väster-tiden daterar sig också den fina vänskapen med Tore Sjögren. En mera trogen vän får man söka efter.

Tore Sjögren, PIP och jag kom att under nästan tre års tid leda en bankrörelse i västra Stockholm omfattande 25 bankkontor med en sammanlagd arbetsstyrka av drygt 300 personer – heltidare och deltidare. Denna tid kom att bli av stor betydelse för mig i min fortsatta yrkesutövning.

Vi var tre personer med helt olika kompetenser. Tore var en helt lysande personaladministratör och personalman med

gedigen kontorserfarenhet. Han hade trots sin ungdom varit kontorschef några år i Nacka. Han var alltid först på plats på distriktscentralen på morgonen och tog emot samtal från för-
tvivlade kontorschefer med vakanser på grund av sjukdomsfall samt ordnade till det så att varje kontor hade erforderlig arbetsstyrka när kontorsdörrarna slogs upp. I bakfickan hade Tore en lista med inhoppare som han kunde ringa för att med kortast tänkbara varsel täcka in vakanser. Tore tillbringade stor del av sin tid ute på kontoren i diskussioner med kontorscheferna och personalen och fick därigenom en unikt god kunskap om distriktets personal.

Stor del av vår arbetstid ägnade Tore och jag också åt att diskutera de enskilda medarbetarna, deras kompetens, deras starka sidor, deras svagheter, deras behov av vidareutbildning och vidareutveckling. Av dessa diskussioner och av Tores syn på människor och medarbetare lärde jag mig oändligt mycket som jag haft glädje av i mitt professionella liv. En grundläggande tes i Tores syn på medarbetarna var att det icke finns någon medarbetare, hur hopplös han eller hon än kan tyckas, som inte har någon stark sida. Det gäller för chefen att lista ut de anställdas starka sidor och låta dem komma till nytta. Själv var Tore orädd, beslutsfäbig, mycket öppen, mycket lojal och social. Hans öppenhet och oräddhet skulle emellertid kanske bli något som kom att ligga honom i fatet senare i karriären.

När jag några år efter vårt samarbete på DC Väster fick frågan från bankledningen om Tore skulle vara lämplig som chef för kontoret i Sundsvall – ett av bankens mest betydelsefulla kontor i landsorten – fanns det för mig bara ett svar: ”Ni kan inte finna någon som är mer lämpad”.

PIP:s kreativitet och entusiasm bidrog i allra högsta grad till det goda rykte som distriktsledningen för Västra distriktet fick. Ingen

kunde undgå att smittas av hans entusiasm och kundinriktade attityd. Även av detta lärde jag mig mycket och det var likaledes med största övertygelse som jag rekommenderade PIP till jobbet som marknadschef i Regionbanken för Stor-Stockholm, när denna sattes upp i juli 1972. Ett jobb som PIP erhöll och som kom att bli avstampet för en framgångsrik bankkarriär som slutade med chefskapet för Handelsbanken i Frankfurt.

Men, som ovan sagts, det vore fel att påstå att jag mottogs med entusiasm som distriktschef. Besparingskrav från bankledningen underlättade inte situationen.

Kontorschefserfarenheter

På grund av Handelsbankens mycket dåliga resultat, vilket hade bidragit till tidigare bankledningens sorti och Jan Wallanders tillträde på vd-posten, hade utfärdats order om att största möjliga sparsamhet skulle råda vid intern representation i banken. Som lokal för DC Västers bokslutsmiddag våren 1970, den första med mig som värd, hade Tore Sjögren och jag enats om Ängby slott, där lokalerna var av passande storlek. Middagen som bjöds, bestod av små sandvikare – skulle i dag gå under benämningen tapas – med öl och snaps, därefter fläskfilé provencale med rödvin och slutligen vaniljglass med chokladsås samt kaffe. En meny som jag för övrigt höll mig till vid samtliga de bokslutsmiddagar inom distriktet som jag kom att presidera vid. När jag i mitt välkomsttal presenterade menyn tillade jag att banken emellertid ej stod för någon avec till kaffet eller för grogg efter maten. Den som önskade något av detta kunde emellertid beställa det av serveringspersonalen och betala för det själv.

När middagen var aväten och sällskapet brutit upp från middagbordet och med kaffekopparna i handen minglade kom en av de äldsta kontorscheferna fram till mig och sade: